

Slniečko 10

ROČNÍK XVIII. (XL.)

JÚN 1986

3 Kčs

Rozprávka o mydlovej bubline JÁN MILČÁK Celestínka si namydľila dlane a vtedy ju niečo príjemne poštekľilo v nose. Zacítila, ako ju malá rúčka vône chytila jemnými prstami za nos a ňaťahovala dovtedy, kým nekýchla.

ILUSTROVAL SVETOZÁR KRÁLIK

„Hapčiii!“ ozval sa pošteklený nos.

Práve vtedy sa nad zrkadlom zjavila mydlová bublina. Mätko plávala vzduchom a onedlho začala po lúčoch svetla z lampy (ako po schodoch) zoskakovať dolu. Z posledného schodíka skočila rovno na uterák.

Vo chvíli, keď ju Celestínka chcela zobrať do dlane, urobila:

„Prááásk!“

Bublina zmizla a na záhybe uteráka stál taký malý človečik, že sa ho Celestínka bála dotknúť, aby sa nerozplynul ako lesklá mydlová bublinka.

„Kto si?“ opýtala sa.

„Som...“

„Si mydlový princ z Mydlovej krajiny,“ skočila mu do reči.

„Ako to vieš?“ opýtal sa princ.

„Iba mydloví princovia lietajú v mydlových bublinách.“

„Volám sa Kleo,“ odvetil princ.

„Chichichi,“ rozosmialo sa dievčatko.

„Prečo sa smeješ?“ opýtal sa princ. „Mám také smiešne meno?“

„Nie, vôbec nie smiešne,“ odpovedala Celestínka.

Mydlový princ stál na uteráku a obzeral si Celestínku.

„Mám bábiku, volá sa Kleopatra,“ povedalo dievčatko. „Zoznámila by som vás, ale je neskoro. Kleopatra spí.“

Odrazu jej čosi zišlo na um. Obrátila sa k princovi.

„Kedy mi splníš tri želania?“ opýtala sa Celestínka.

„Aké tri želania?“ nerozumel Kleo.

„Všetci rozprávkoví princovia splnia dievčakám tri želania,“ vysvetľovala Celestínka.

„Nie som rozprávkový princ. Som princ z Mydlovej krajiny,“ odpovedal Kleo.

„Aká škoda!“ povedalo dievčatko sklama-

ne. „Chcela by som ísť na výlet do Mydlovej krajiny.“

„Je neskoro,“ povedal Kleo. „Musíš do postele.“

Vždy večer, keď mamička odostlala Celestínke postieľku, položila jej pod vankúš sen. Ten sa potom potichu vykradol spod vankúša a ukryl sa Celestínke pod viečka, aby sa jej mohol prisniť. No sen sa nesníval iba Celestínke, ale aj vankúšu a veľkej bielej perine.

Celestínka si obliekla žltú nočnú košieľku, prikryla sa perinou a zatvorila oči. Vtedy tma začala rozhodávať jej postieľku ako kolísku alebo ako lodičku z papiera na mori.

Sen Celestínke čoraz silnejšie privieral oči. Až celkom zabudla na mamičku, otecka a bábiku Kleopatru. Sen prikryl celú jej postieľku

ako pavučina utkaná z najkrajších farieb sveta.

„Ahoj, Celestínka!“ ozval sa Kleo.

„Čo robíš v mojom sne?“ opýtalo sa dievčatko.

„Chcela si ísť na výlet do Mydlovej krajiny,“ povedal Kleo. „Zoberiem ťa so sebou.“

„Nezmestím sa do bubliny,“ zosmutnela Celestínka. „Som veľmi veľká.“

„Poletíš na perine,“ odpovedal Kleo. „Perina je plná peria, ľahko sa jej poletí.“

Celestínka chcela od radosti zatlieskať, ale v poslednej chvíli si spomenula, že od veľkého hluku by mohla mydlová bublina prasknúť.

Kleo nastúpil do mydlovej bubliny, Celestínka nasadla na veľkú bielu perinu a obaja vyleteli otvoreným oknom.

Perina sa kĺzala hustou nočnou tmou. Celestínka pozerala do okien domov. Všetky deti spali, ibaže každému z nich sa sníval iný sen.

Mesto sa zmenšovalo a o chvíľu vyzeralo ako malý farebný korálok z Celestínkinho náhrdelníka. Celestínke sa z tej výšky zakrútila hlava.

Zatvorila oči, a vtom jej pošteklený nos urobil:

„Hapčiii! Hapčiii!“

A o chvíľu nos zopakoval:

„Hapčiii! Hapčiii!“

Dievčatku sa od toľkého kýchania rozutekali po lícach slzy.

Čoskoro sa rozkýchala aj veľká biela perina, na ktorej Celestínka cestovala.

Na oblohe sa jednodaj ozývalo:

„Hapčiii! Hapčiii! Hapčiii!“

Celestínka si rožtekom periny utrela slzu. Otvorila oči a potom si ich rýchlo rožtekom utrela ešte raz.

Perina ľahko pristála v Mydlovej krajine.

„Vitaj u nás!“ povedal Kleo.

Dievčatku sa zdalo, akoby vôkol rástli fialky, konvalinky a azalky.

„Kde sú?“ opýtala sa Celestínka. „Kam sa ukryli?“

„Koho to hľadáš?“ opýtal sa Kleo.

„Fialky, konvalinky a azalky. Cítim ich

vôňu, ale nikde ich nevidím,“ povedala Celestínka.

„Nemôžeš ich vidieť,“ odpovedal Kleo. „Nie sú.“

„Nie?“ neprestala sa čudovať Celestínka.

„V mydlovej krajine nerastú kvety, sú tu iba ich vône.“

„Nerastie ani jeden-jediný?“ opýtala sa Celestínka.

„Všetky vône sú ukryté v mydlách,“ opakoval princ.

V ovzduší sa vznášali lesklé mydlové bubliny a svietili všetkými farbami dúhy. Cestovali v nich malí mydloví princovia a veselo Celestínke kývali.

„Nevedela som,“ povedala Celestínka, „že v mydlovej krajine nerastú kvety.“

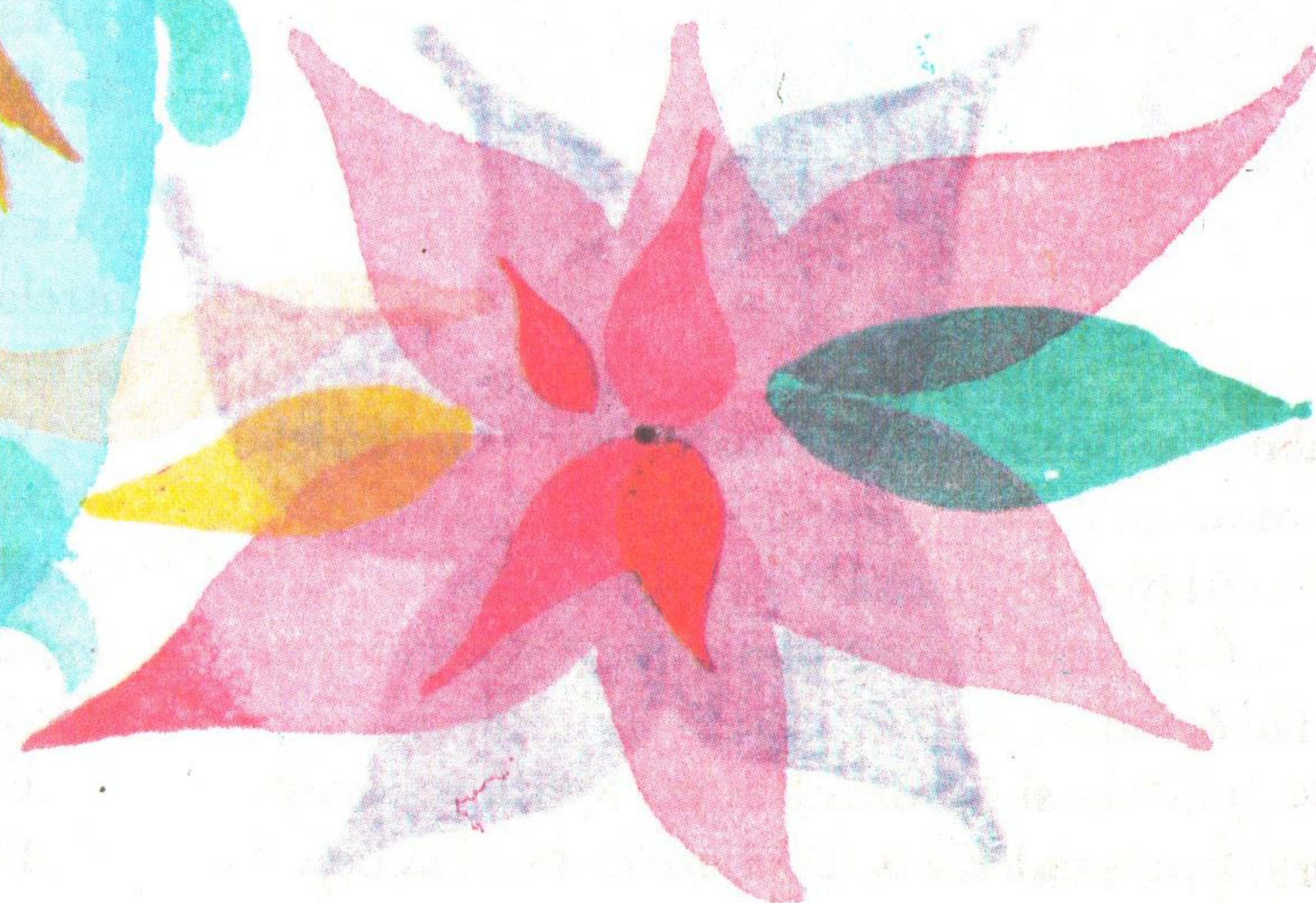
„Niet vône, ktorá by v našej krajine chýbala,“ ozval sa Kleo.

„Najkrajšie vonia živý, naozajstný kvet,“ povedalo dievčatko.

V tej chvíli si spomenulo na svoju izbu a bábiku Kleopatru.

Ráno, keď sa Celestínka prebudila, mamička stála pri jej postieľke a neprestala sa čudovať:

„Odkiaľ je tu toľko voní? Kde sa zobrali?“

Prvý deň prázdnin

MICHAL ČERNÍK / Prel. JÁN TURAN

Je prvý deň prázdnin
a mne patrí svet!
Obrátim sa na päte,
v Afrike som hneď.

Uprostred pralesa
nebojím sa sám,
lianou a rovníkom
hneď sa opásam.

Žmurknem k palmám
a vydám sa na lov.
Ich koruny ma korunujú
na kráľa kráľov.

Kývnem na rieku,
vlny pri mne zasyčia,
nemotorne privalia sa
ako sloníča.

Vyzujem si čižmy
a z každej je krokodíl
na brehu veľrieky,
ďaleko, tisíc míľ.

A slnce tak páli,
až mi trčia rebrá.
Zvlietkam pruhované tričko
a je z neho zebra.

Pozriem sa k oblohe,
oblaky oslovím.
Oblaky, obláčky,
však, vy ste ostrovy?

Slnčné ostrovy
v modrej vode,
okolo vás vtáky
ako lode, ako lode.

Je prvý deň prázdnin
a ja všetko smiem.
Zajtra na Oravu
k starkým odídem.

Líška a dva medvedíky

MÁRIA PROHÁCKOVÁ

Uprostred hustého lesa žila medvedica s dvoma medvedíkmi. Keď medvedíky podrástli, rozhodli sa, že pôjdu do sveta. Rozlúčili sa s mamou a odišli. Šli deň, šli dva, a keď mali ísť tretí, odrazu len zistili, že všetko, čo im mama nabalila, zjedli do poslednej omrvinky.

„Juj, či som hladný,“ zavzlykal mladší medvedík.

„Veru aj ja!“ prikývol ten druhý.

Odrazu div divúci — zazreli pre sebou koliesko syra. Rozbehli sa k nemu, že si ho rozdelia na dve polovice, ale nevedeli, ako to urobiť. Začali sa teda škriepiť.

O modrej vrane

DANIEL HEVIER

Všetky vrany sú rovnako čierne, všetky majú rovnako zahnutý zobák. A všetky rovnako krákajú. Len jedna vrana nekrákala s ostatnými. Držala sa obďaleč a myslela si svoje: Len si krákrákajte! Myslíte si, že ste ktovieako krá-krásne! Zakrá-krá-krátka spoznáte, kto som ja! Budem vašou krá-kráľovnou!

Raz táto vrana zbadala otvorený oblok. Samozrejme, hneď sa rozhodla, že celú vec dôkladne preskúma! Vyletela k obluku, sadla si na obločný rám a pozrela dnu. Páni moji! Tam bolo detí! A pred nimi stál učiteľ a práve vysvetľoval novú látku:

„Vrana obyčajná...“ vravel.

„Akáže som ja obyčajná!“ urazila sa vrana. „Ja som neobyčajná, budúca kráľovná!“

A učiteľ pokračoval:

„Vrana obyčajná, po latinsky corvus corone...“

„Ešte mi aj nadáva!“ našuchorila vrana perie. „Akáže som ja koreníe!“

A len čo to povedala, spravila hop a skok — a už bola v triede. Sadla si na učiteľský stôl a otvorila zobák.

„Aha, vrana! Vrana priletela! Chce si vypočuť, čo sa o nej učíme!“ rozkričali sa deti a v tej chvíli bolo po disciplíne! Decká povyliezali z lavíc a rozbehli sa ku stolu.

Vrana sa naplašila a poletovala po triede, učiteľ sa chytal za hlavu a kričal:

„Tak bude tu už ticho?“

Žiaci však ďalej naháňali vranu, pretože to boli veľmi dobrí a usilovní žiaci a chceli sa dozvedieť o živote vrany obyčajnej, corvus corone, čo najviac!

Nakoniec vrana pristála na hladkej doske učiteľského stola, ako keď lietadlo pristáva na pristávacej ploche, a vtom — bums!

Narazila do fľašky atramentu, prevrátila ju, atrament sa rozlial po stole ako modré jazierko, vrana sa v ňom poriadne okúpala a zrazu to nebola vrana čierna obyčajná, ale vrana neobyčajná — modrá.

Konečne sa vyhrabala z atramentového kúpeľa, vyletela von a žiaci sa sklamané porozchádzali do svojich lavíc. Učiteľ zhrozene zalamoval rukami, lebo celý stôl bol modrý od atramentu. Vtom vstúpil do triedy riaditeľ a prísne

Išla okolo líška a pýta sa: „A čože sa vy dvaja hádate?“ „Našli sme syr,“ vravia medvedíky, „ale nevieme, ako si ho rozdeliť.“

„Lahká pomoc,“ zasmiala sa líška a rozlomila syr na dve nerovnaké polovice.

„Juj! Veď si to urobila zle,“ zjajkli medvedíky. „Jedna polovica je väčšia ako druhá.“

Líška si obzrela syr a vraví: „Máš pravdu. Ale nič to preto. Zaraz to napravím.“

Potom vzala väčší kus syra a odhryzla z neho.

„Teraz je zaš väčší ten druhý,“ zošpúlili ústa medvedíky.

Líška teda odhryzla z druhého kusa. Takto to potom opakovala dovtedy, kým nezjedla celý syr.

„To si nám už len pomohla,“ rozplakali sa medvedíky.

„A vari nie?“ uškrnula sa líška. „Podelila som vás presne. Ani jeden nemá čo len o omrvinku viac ako druhý.“

A vzápätí jej nebolo.

Ilustroval Juraj Proháčka

Šašo Chocholáda

ŠTEFAN MORAVČÍK

Starý šaso Chocholáda
nosí chochol na hlave.
Chocholuška má ho rada,
že má kroky hopkavé.
Keď krôčik pokročí,
chochol mu poskočí.
Napodobní vrabca, kráľa...
Až sa pritom všetko váľa.
Hoci nikdy neublíži,
vháňa slzy do očí.
Potáca sa odhodlane
po napnutom dlhom lane,
ba i kozu preskočí...
To je šašo Chocholáda.
Taký zostal podnes.
Netreba mu čokoláda,
stačí mu len potlesk.

zvolal: „Čo je to tu za hurhaj? Kto to tak vyrušuje? A kto rozliat ten atrament?“

„Vrana...“ nasmelo sa ozval učiteľ.

Riaditeľ sprísnil hlas: „Žiak Vrana, do riaditeľne!“

„Nie Vrana žiak, ale vrana vták!“ vysvetľoval súdruh učiteľ. „Modrá vrana.“

„Modrá vrana?“ zháčil sa riaditeľ. „Aha, už chápem! Choďte si oddýchnuť, kolega, ja to doučím za vás! Zdá sa mi, že ste trochu prepracovaný!“

Vytisol nešťastného učiteľa z triedy a sám začal žiakom vysvetľovať novú látku.

„Kde ste to prestali, žiaci? Aha... vrana obyčajná, po latinsky corvus corone, je čierny vták...“

„Nie čierny, ale modrý!“ zvolali žiaci. „Modrý!“

Riaditeľ si utrel spotené čelo.

„Hm, zdá sa, že aj žiaci sú preťažení! Netreba im dávať toľko učenia!“ povedal si a pustil celú triedu domov.

Vybehnú žiaci s krikom pred školu a čo vidia! Na trávniku je najmenej sto vrán. Všetky sú rovnako čierne, len tá uprostred je celá modrá!

„Krá-krá!“ kráka pyšne. „Teraz už veríte, že som krá-kráľovnou? Mám nielen modrú krá-kráľovskú krv, ale aj modré perie, krá-krá! Teraz ma musíte na zakrá-krákanie poslúchnuť!“

Vtom sa spustil lejak, takže všetky deti zmokli do nitky a vrany do pierka.

Modrá vrana odrazu zmizla. Nik ju nerozoznal od ostatných.

Od tých čias vrany stále krákajú:

„Krá-krá! Kde je tá naša krá-kráľovná! Krá-krá-krá...“

Návšteva z rádia

DANIEL HEVIER

Mali sme návštevu.
Počul si o tom, nie?
Prišiel k nám panáčik
Časové znamenie.

Čiapku mal nakrivo,
náladu veselú.
Zatútkal: „Práve je
trištvrte na celú!“

Potom sa uklonil
a zmizol v rádiu.
Takúto návštevu
málokde zažijú!

Jarabice

ŠTEFAN BALÁK

Jarabice pri vinici
zaspievali,
že sa skrývajú pred jastrabom
v skrýši malín.

Jarabičky, hnedé hrudky,
svižne letia do agátu,
tam, kde rástli nezábudky,
z tej húštiny zasa na tú,
letia ponad smriečok, vrby,
kde sa stará vrba hrbí
s veľkým dubom nad potokom.
Briezky tu robia len smiech.

Pred jastrabom ukryl si ich
do srdiečka les.

Srst' z draka,

SLOVENSKÁ LUDOVÁ ROZPRÁVKA

Žili raz traja bratia, čo mali tri sestry. Najstarší bol mocný, stredný prešibaný, no najmladšiemu chýbala i sila, i šikovnosť. A tak kým tí dvaja chodili deň čo deň po robote, najmladší zostával doma a dával pozor, aby sa sestrám neprihodilo dajaké nešťastie. A veru dobre to robil, lebo žiadnej z nich sa nikdy nestalo nič, čo by rozmrzelo bratov.

Až jedného dňa zjaví sa pred chalupou mládenec vyobliekaný do parádnych šiat a volá:

„Hej, švagre, doma si?“

Vyjde najmladší brat z chalupy a vraví:

„A čože ma ty voláš švagrom, keď nemáš moju sestru za ženu?“

„Veď nemám,“ uznáva mládenec, „ale ak mi ju dáš, budem ju mať.“

„A veď by som ti ju aj dal,“ najmladší brat na to, „ale ako môžem, keď mi bratia prikázali chrániť si sestry ako oko v hlave.“

„Len mi ty jednu daj,“ vraví mládenec, „veď ani jej nebude zle, ani ty neobanuješ.“

Zdráhal sa najmladší brat, vykrúcal tak aj onak, ale keď mládenec len pýtal a pýtal, dal sa nakoniec uhovoriť.

Vrátili sa večer bratia domov a pýtajú sa:

„A kde je najstaršia sestra?“

„Nuž kdežeby bola,“ vraví najmladší brat, „jednému mládenecovi som ju dal za ženu.“

A hneď im aj rozpráva všetko, ako bolo.

Rozhnevali sa naňho bratia, ba ho aj dobili, že sa ledva dotiahol pod pec do svojho kútika.

„A ak to urobíš ešte raz,“ vyhrážajú sa mu, „len potom uvidíš!“

Lenže na druhý deň, len čo bratia vytiahli päty z chalupy, docvála mládenec ešte krajší než predošlý a volá:

„Hej, švagre, doma si?“

Odchýli najmladší brat dvere a cez škáročku nie väčšiu ako dlaň vraví:

„Akýže som ti ja švagor, keď nemáš moju sestru za ženu?“

pero z vtáka

„Veď nemám,“ vraví na to mládenec na koni, „ale ak mi ju dáš, budem ju mať.“

„Veď by som ti ju aj dal,“ šepce najmladší brat, „ale nemôžem. Bratia zakázali.“

Ale darmo vraví, márne mládenca preč odháňa. Ten sa z miesta ani len nehne.

„Len mi ty jednu daj,“ prosí, „ani jej nebude zle, ani ty neofutuješ.“

Dal sa napokon najmladší brat prehovoriť, prostrednú sestru vyviedol z chalupy. Lenže večer bolo ešte horšie než včera.

„Kde si nám zmárnil sestru!“ kričia bratia a mlátia do nešťastníka ako do mecha. „Ak to urobíš aj s treťou,“ vyhrážajú sa mu, „vyženieme ťa odtiaľto ako prašivého psa!“

Lenže ráno, sotva zavreli za sebou dvere, stojí pred chalupou koč a v ňom mládenec ešte krajší než tí pred ním a volá:

„Hej, švagre, doma si?“

Vykukne najmladší brat z obloka a vraví:

„A čože ma ty voláš švagrom, keď nemáš moju sestru za ženu?“

„Veď nemám,“ vraví mládenec, „ale ak mi ju dáš, budem ju mať.“

„A to veru nie,“ krúti hlavou najmladší brat, „z domu by ma bratia vyhnali.“

„Len sa ty nič neboj,“ vraví mu na to mládenec, „a daj mi najmladšiu sestru za ženu. Veď jej sa stane dobre a tebe ešte lepšie.“

Privrel najmladší brat oblok, ba sa i pod pec schoval, aby nemusel ďalej počúvať prosby mládenca, no keď ten neprestal, ďalej o sestru prosil, nevydržal, vyviedol mu ju pred dvere.

a šupina z ryby

Lež darmo potom večer vykladal bratom, na akom blýskavom koči sa ich sestra odviezla, tak sa stalo, ako mu hrozili.

Nuž čo mal chudák robiť? Pobral sa, kam ho oči viedli.

Šiel tak týždeň, dva, a keď sa siedmy chýlil ku koncu, došiel k jednej chalupe. Zaklopal na dvere a vtom dobreže z ňoh nespadol, otvára mu ich najstaršia sestra.

„Sestra, sestrička!“ volá prekvapený brat.

„Braček môj!“ objíma ho sestra. „Kde sa tu berieš, keď sem žiadna cesta nevedie?“

„Všetko ti rozpoviem,“ vraví jej brat, „len mi daj pohár vody, lebo som po toľkej ceste náramne vysmädol.“

„Veľmi rada by som to, braček môj, urobila,“ vraví najstaršia sestra, „ale ty sa tu nesmieš zdržať ani chvíľočku. Lebo môj muž nie je takej podoby, v akej bol po mňa. Je to šarkan, čo hubí všetko živé. Preto ak nechceš, aby ťa pripravil o život, utekaj stadiaľto, ako len môžeš.“

„Len ma ty pozvi dovnútra,“ vraví najmladší brat sestre, „veď keď som mu ťa dal za ženu, vari ma len privíta, ako sa patrí na švagra.“

Lenže šarkan nie je ešte ani vo dverách, už kričí, že lístie prýchne zo stromov:

„Žena, človečinu cítim.“

Strčila sestra brata do komory a vraví:

„Kde by sa u nás zobral človek, muž môj. Veď sem ani len vtáčik-letáčik nezaletí.“

„Kde si ho schovala? Vrav! Lebo ak si ho nájdem sám, zle bude.“

„Zľutuj sa, muž môj,“ prestala zapierať sestra, „brat nás prišiel navštíviť.“

Vtedy netvor zhodil zo seba šarkaniu kožu a vraví:

„Ak si najstarší brat, poď von, roztrhám ťa na kúsky. Ak si prostredný, poď von, roztrhám ťa na franforce. Ale ak si najmladší, neboj sa. Privítam ťa, ako sa patrí na švagra.“

Vyšiel najmladší brat z komory a švagor ho hneď k prestretému stolu pozýva. Lenže nie sú ešte ani uprostred hostiny, keď sestrin muž vstáva a hovorí:

„Musíš sa zberať preč, švagrik, lebo o chvíľu si znovu natiahnem na seba šarkaniu kožu a takého ma ty nesmieš uvidieť. Ale aby si na mňa nespomínal v zlom, tu máš chĺpok mojej srsti, možno ti bude na dobrej pomoci. A tu máš ešte túto myš,“ podáva mu malé sivé zvieratko, „tá ťa dovedie k môjmu prostrednému bratovi. A teraz už utekaj, ľudská chvíľa sa mi skončila.“

Vyšiel najmladší brat z dračej chalupy, vypustil myš z ruky a potom už len dával pozor, aby mu z očí nezmizla. Tak šiel za ňou mesiac, dva, a keď sa siedmy chýlil ku koncu, odrazu len zazrel jednu chalupu. Podišiel k nej, že zaklope na dvere, no tie sú už otvorené a v nich nikto iný než jeho prostredná sestra.

„Sestra, sestrička!“ volá natešený brat.

„Braček môj!“ stíska ho sestra. „Kde si sa tu vzal, keď sem žiadna cesta nevedie?“

„Všetko ti, sestrička, rozpoviem,“ vraví brat, „len mi daj aspoň kúsok posúcha, lebo som po toľkej ceste náramne vyhladol.“

„Veľmi rada by som ťa, braček, nakŕmila,“ vraví prostredná sestra skormútene, „ale nemôžem. Môj muž nie je taký, aký bol po mňa. Je to vták-netvor, čo všetko živé na kúsky roztrhá. Nuž ak ti je život milý, utekaj odtiaľto, ako len najrýchlejšie môžeš.“

„A veru nebudem,“ vraví najmladší brat, „veď keď som mu ťa dal za ženu, vari ma len tak privíta, ako sa patrí na švagra.“

Lenže vták-netvor nie je ešte ani v dome, už škrečí, že sa najmladší brat trasie ako osika vo vetre.

„Žena, človečinu cítim.“

Strčila sestra brata pod koryto a vraví:

„Kde by sa tu vzal človek, muž môj. Veď sa sem ani len mravček nezatúla.“

„Radšej povedz podobrotky,“ škrečí vták-netvor, „lebo keď ho sám nájdem, zle bude.“

A hneď aj začína prekutávať jeden kút po druhom. Keď ho už od koryta delilo len pár krokov, zopäla prostredná sestra ruky a prosí:

„Zľutuj sa, muž môj, brat nás prišiel navštíviť.“

Vtedy sa vták-netvor zmenil na človeka a vraví:

„Ak si najstarší brat, vylez von, rozsekám ťa na kúsky. Ak si prostredný, vylez von, roztrhám ťa na franforce. Ale ak si najmladší, neboj sa. Privítam ťa, ako sa patrí na švagra.“

Vyliezol najmladší brat spod koryta a švagor ho naozaj objíma, div že ho od radosti nezadusí. A pri stole sám mu najlepšie kúsky vyberá, sám mu víno do pohára nalieva. Lenže po chvíľke vstane a vraví:

„Hostil by som ťa ja, švagrík môj, deň i noc, lenže koniec je mojej ľudskej podobe. Musíš preto preč. Ale aby si na mňa nespomínal v zlom, tu máš pierko z môjho krídla. Možno ťa raz z núdze vytrhne. A ak nemáš kam ísť, choď k môjmu najmladšiemu bratovi. Cestu ti ukáže toto tu,“ dodáva a vkladá mu do dlane mušku.

Rozlúčil sa najmladší brat so sestrou i švagrom, a len čo vyšiel z ich domu, otvoril dlaň a vypustil mušku. A kam ona, tam i on. Tak šiel za ňou rok, dva, a keď sa už siedmy chýlil ku koncu a on sa ocitol až na brehu mora, odrazu len uvidel jednu chalupu. Pobral sa k nej, že zaklope na dvere, no ledva urobil krok, hneď od prekvapenia aj zastal, lebo z chalupy beží k nemu najmladšia sestra a natešene volá:

„Braček môj, kde sa tu berieš, keď sem žiadna cesta nevedie?“

„Všetko ti rozpoviem, sestrička,“ vraví jej brat, „len mi daj najprv najesť a napiť, lebo už sotva stojím na nohách.“

„Rada by som to urobila, braček môj, ale nemôžem. O chvíľu sa vráti môj muž, a keby ťa tu našiel, zle by sa ti povodilo. Lebo nie je on taký, aký bol po mňa. Je to ryba-príšera, čo nič živé ani len cítiť nemôže. Preto nečakaj, zaraz sa vráť, odkiaľ si prišiel.“

„Nejdem ja nikam, sestrička,“ vraví brat, „veď mi je tvoj muž švagrom, prečo by som mal pred ním utekať.“

No stačilo, aby ryba-príšera vynorila z mora

hlavu, a už sa najmladší brat sám zahrabáva do piesku.

„Žena, človečinu tu cítim,“ reve ryba-príšera, len čo sa vyškriabala na breh.

„Kde by sa tu vzal človek,“ tíši si sestra muža. „Veď sem ani len vetrik s ľudskou vôňou nezaveje.“

Lenže ryba-príšera neverí tomu, čo počuje. Pustí sa skaly prehadzovať, zem vyhrabávať. Keď je už skoro tam, kde sa ukryl najmladší brat, padne sestra na kolená a zaprosí:

„Zľutuj sa, muž môj, brat je tu.“

Vtedy sa ryba-príšera zmenila na človeka a vraví:

„Ak si najstarší brat, vylez von, rozsekám ťa na kúsky. Ak si prostredný, vylez von, roztrhám ťa na franforce. No ak si najmladší, neboj sa. Privítam ťa, ako sa patrí na švagra.“

Vyhrabal sa najmladší brat z piesku a sestrin muž ho zaraz objíma, bozkáva ako rodného brata.

„Vitaj, švagrík, kde si sa tu vzal?“

„Bratia ma vyhнали, nuž sa túlam svetom,“ vraví najmladší brat. „Ale veru neľutujem, že sa tak stalo. Lebo keby som bol doma, nikdy by som sa nebol dozvedel, že sú mi švagrovia na netvorov zakliati. Ej, keby som tak vedel,“ dodáva, „ako vám pomôcť, veru by som vám pomohol.“

„Keď chceš, zájdi do hory, čo je čierna ako nebo bez hviezd. V tej hore drží čiernokňažník Luciper našu sestru. Ak mu ju vezmeš a z čiernej hory vyvedieš, i nás oslobodíš, i sebe nevestu privedieš.“

Rozlúčil sa najmladší brat so sestrou i švagrom, ale ešte skôr než sa od nich pobral preč, podáva mu švagor rybiu šupinu a vraví:

„Zober si ju. Možno ti raz bude na dobrej pomoci. A aby si skôr prišiel, kde ja, ani moji

bratia nemôžeme, vyber si jedného z tamtých dvoch koní.“

Pozrie najmladší brat, kde ukazuje švagor, a tam naozaj dva kone. Lenže kým jeden je mocná paripa, druhý je iba taký chudáčik, ledva stojí na nohách.

Vybrali si najmladší brat toho silnejšieho, vysadol naň a potom už šiel, kým neprišiel do čiernej hory. Ale darmo bol v nej, po Luciperovi a sestre svojich švagrov ani chýru ani slychu. Už sa chcel vrátiť, odkiaľ prišiel, keď odrazu vidí jednu dievčinu naberáť vodu zo studne.

„Ej, dievčina, a či si ty nie tá, čo má zakliatych bratov?“

„Ja som to,“ vraví dievčina a pozrie na mládenca.

Zmeravel vtedy najmladší brat od desu, lebo takú nepeknú tvár, akú mala dievčina, ešte jakživ nevidel.

Ej, či som si len našiel nevestu, pomyslel si trpkó a chcel sa rýchlo pobrať preč, no premôže sa a vraví:

„Zahod' vedro, dievčina, a sadaj na koňa.“

„Daromne si ja sadnem,“ odvetí dievčina, „z čiernej hory i tak nevyjdeme.“

Lenže najmladší brat je neodbytný. Dovtedy nalieha, kým nepeknú dievčinu nedrží v náručí.

V tej chvíli tak zdupotal Luciperov kôň, až v maštali iskry lietali.

„A čože ty dupoceš,“ pribehne ku koňovi čiernokňažník. „Či som ťa nenapojil drahým vínom, či som ťa nenakrmil hodvábnym senom?“

„Veď to ja nie od smädu — od hladu,“ vraví kôň, „ale preto, že ti dievčina s mládencom uteká.“

„Len sa ty nič neboj. Pohár vína vypijeme, fajku tabaku vyfajčíme, hodinu si pospíme a ešte ju dohoníme.“

A ako čiernokňažník povedal, tak bolo. Po hodine dostihol najmladšieho brata, vytrhol mu dievčinu z rúk a zastrája sa.

„Tentoraz ti to ešte odpustím, ale ak to urobíš aj druhýkrát, živý odtiaľto nevyjdeš.“

No na druhý deň je najmladší brat znova, kde bol predtým.

„Darmo si prišiel,“ víta ho nepekná dievčina, „pred Luciperovým koňom i tak neujdeme.“

„Len sadaj,“ pobáda ju mládenec, „možno sa nám to teraz podarí.“

Vysadla dievčina na mládenčovho tátoša, no vtedy Luciperov kôň tak zdupotal v maštali, že mu až mostina odfrkovala spod kopýt.

„Čože tak vyčíňáš,“ vletel čiernokňažník do maštale. „Či som ti dosť nenalial drahého vína, či som ti nehodil dosť hodvábného sena?“

A kôň znova tak ako minule.

„Len sa ty nestrachuj,“ chlácholí ho Luciper. „Dva poháre vína vypijeme, dve fajky tabaku vyfajčíme, dve hodiny si pospíme a ešte ju dohoníme.“

A ako černokňažník povedal, tak bolo. Lež tentoraz najmladšieho brata nielen dostihol, strhol mu dievčinu z koňa, ale jeho samého na márne kúsky rozsekal. Ako to robil, zaťal raz do srsti, druhýkrát do pierka, tretí raz do šupiny, že zakaždým jeden zo zakliatych bratov zasľkal od bolesti.

Vedeli tak nešťastníci, že je zle s ich švagrom, nuž rozbehli sa za ním.

„Ej, neskoro sme prišli, bratia,“ vraví ten, čo bol zakliaty na vtáka-netvora, keď objavili mŕtveho švagra. „Tomuto už niet pomoci.“

„Len ty, bratku, nežalosti,“ vraví mu na to ten, čo bol šarkanom, „a radšej zaľť do mojej chalupy a prines flašku so živou vodou.“

„A z môjho domu,“ vraví zas ten, čo bol zakliaty na rybu-príšeru, „prines misku so zázračnou masťou.“

Zamával vták-netvor krídlami, že sa stromy až po samú zem ohýbali, vzlietol a o malú chvíľu bol aj späť. A potom už stačilo mŕtve telo potrieť zázračnou masťou, poliať živou vodou a najmladší brat bol ešte živší ako prv. Nuž hneď na koňa sadal, že sa znova poberie do čiernej hory, ale švagor, čo bol zakliaty na rybu-príšeru, mu vraví:

„Nie na toho sadaj, zober si tamtoho!“

A ukazuje na zbiedeného koníka, ktorým už raz najmladší brat pohrdol.

„Ale veď na tom nezájdem ani potiaľ, kam skalou dohodím.“

„Len skús,“ prehovárajú ho švagrovia, „neofutuješ.“

Dal sa najmladší brat prehovoriť, urobil, ako mu švagrovia radili. No pravdu mal on, nie oni, lebo koník, samá kosť a koža, ledva nohy od zeme odliepal. Nemohol sa najmladší brat dívať na to trápenie, nuž radšej z neho zosadol a pustil sa smutne kráčať popri ňom.

Ktohovie dokedy tak šiel, nohy o skaly a trnie obdieral, keď tu odrazu len počuje:

„A čože si taký smutný, mládenec?“

Zdvihne najmladší brat hlavu a tu vidí dievčinu, čo už dva razy z čiernej hory unášal, a ani raz neuniesol.

„Akože by som nebol,“ hovorí, „keď mám koňa, čo ani mňa neunesie, niežeby nás oboch odniesol.“

Dievčina podišla ku koníkovi, pohľadila ho po hrive a mládenecovi vraví:

„Niet rýchlejšieho tátošika na svete.“

V tej chvíli tak zdupotal Luciperov kôň, že sa v maštali múry rozsypali.

„A ty čože vystrájaš?“ prihrmel černokňažník. „Máli sa ti drahé víno, málo ti je hodvábného sena?“

„Veď to ja nie od hladu — od smädu,“ vraví kôň, „ale preto, že ti dievčina po tretí raz uteká.“

„Len sa ty nič neboj! Tri poháre vína vypijeme, tri fajky tabaku vyfajčíme, tri hodiny si pospíme a ešte ju dohoníme.“

„Ej, nie veru,“ vraví Luciperovi kôň, „dievčinu si mal, ale viacej ju mať nebudeš.“

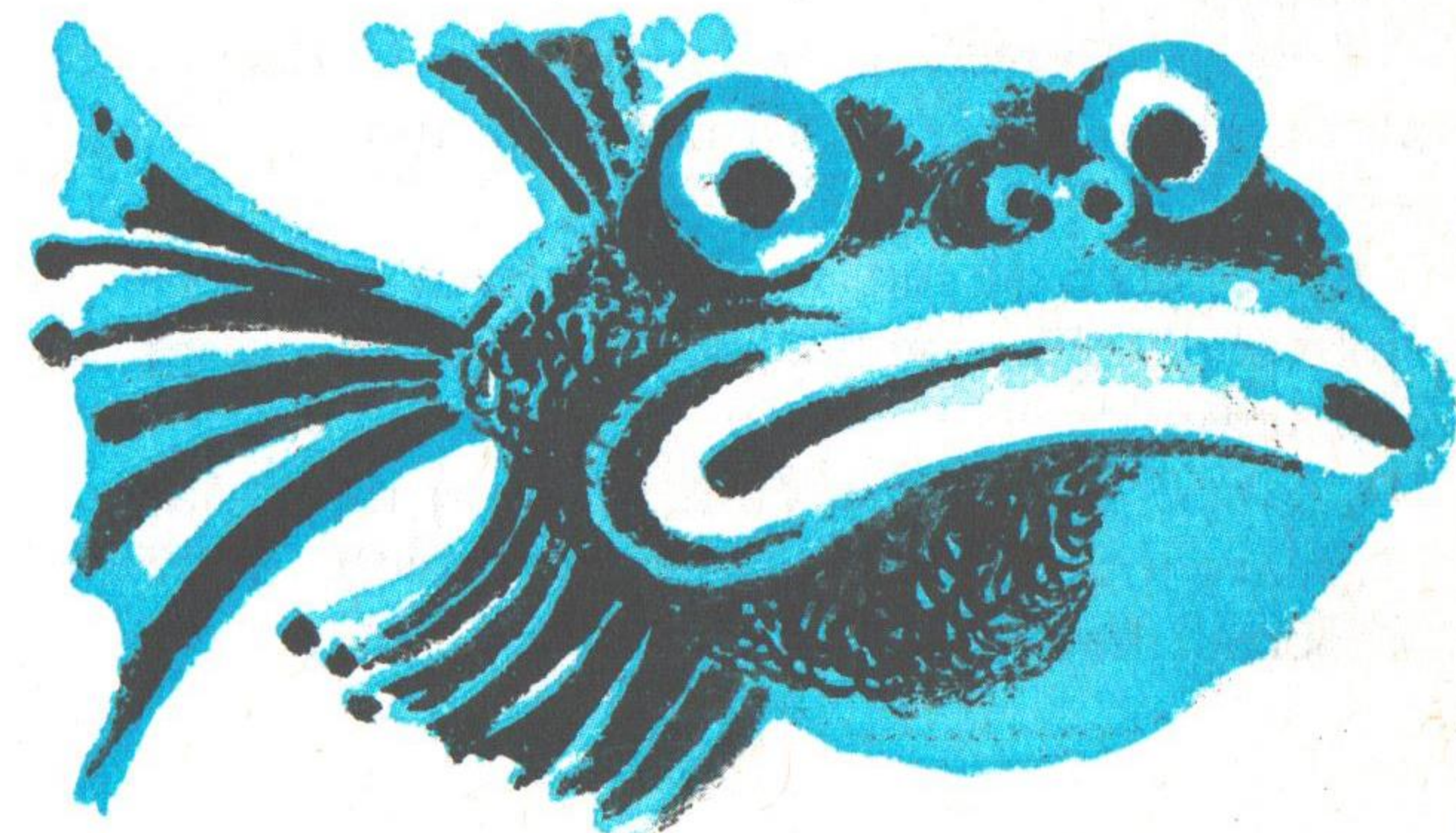
Uveril černokňažník tomu, čo počul. Pustil sa najmladšieho brata naháňať. Lež akokoľvek si koňa hnal, ohnivými ostrohami ho bodal, mládenecovho tátošika, čo bol odrazu rýchlejší než vietor, dostihnúť nemohol. A keď tí dvaja boli z čiernej hory von, už ich naháňať ani nemohol. Stratil moc nad nimi, aj nad tromi zakliatymi bratmi. A vtedy, v tú samú chvíľu, keď sa z neho stal čierny kameň, nechce mládenec veriť vlastným očiam; dievčina, čo bola taká nepekná, že sa na ňu ani hľadieť nedalo, žiari, akoby bola celá zo zlata.

„Tvoje šťastie a naše ešte väčšie,“ hovoria vtom najmladšiemu bratovi traja odkliati kráľoviči. „Keby si ju nebol vyslobodil takú, aká bola, všetko by zostalo po starom. Ale že si tak urobil,“ dodávajú, „budeme si švagrovia dvojnásob, lebo nikomu inému si sestru nedáme za ženu len tebe.“

Pozrel sa mládenec na dievčinu, či jej to nebude proti mysli. Ale kdeže! Dievčina sa mu hneď tam hodila okolo hrdla, nuž bola svadba, o akej nechyroval svet.

Ženích bol ten najkrásnejší motýľ a nevesta ten najkrásnejší kvet.

Prerozprával
ONDREJ SLIACKY

Rozprávka o blche a myši

Bol raz jeden bohatý kupec, ktorý mal doma veľa tovaru a peňazí. Raz večer sa uložil na spánok, no sotva si zdriemol, prebudil sa na ostré pichnutie. Poštípala ho blcha, ktorá sa mu v ten deň nasťahovala na lôžko. Zapáčilo sa jej kupcovo hebké telo a zachutila jeho sladká krv.

Dosýta sa z nej napila a rozhodla sa, že v posteli zostane bývať.

Kupcovi však blcha odplašila spánok, nuž zavolať otrokov a otrokyne, aby našli hmyz, čo ho tak bolestivo poštípal. Keď blcha zbadala, že ju idú chytiť, chytro odskackala z lôžka a uchýlila sa do myšej diery.

„Prečo si ku mne prišla?“ spýtala sa myš. „Nepatíš do môjho rodu, nie si mi v ničom podobná. Ba ani nevieš, či ti nemôžem škodiť a či ťa dokonca nemôžem zjesť.“

„Prišla som k tebe, aby si ma zachránila,“ odvetila blcha. „Kupcovi otroci ma poľahky mohli zabiť, no ja som s dôverou prišla k tebe a prosím ťa o pohostinstvo a útulok. V ničom ti nebudem prekážať a pevne verím, že sa ti za láskavosť raz odvdáčim.“

„Ak je tak, ako vravíš,“ riekla myš, „rada ťa prijmem do domu. Uspokoj sa s tým, čo je tu naporúdzi, pri skromnosti nám to obom postačí.“

Tak sa blcha nasťahovala k myške a obe si našli v priateľstve a bezpečí. Blcha si občas skočila na kupcovo lôžko, no dožičila si málo, a tak sa vždy vrátila nazad.

Raz v noci prišiel kupec domov a začal rátať dináre. Na ich cvengot sa myška prebudila, vystrčila z diery hlavu a videla hrbu peňazí. Keď ich kupec všetky prerátal, dal si ich pod vankúš a zaspal.

Myška zavetrila zriedkavú príležitosť. Zobudila blchu a povedala:

„Kupec má pod vankúšom kopy dinárov. Keby sme ich mali, nemuseli by sme biediť. Dala by sa za ne kúpiť požíveň. Mali by sme zásoby na dlhé roky.“

„Dobre si to rozváž,“ radila myši blcha, „dináre môžeš odnosiť, no kupec ťa nesmie vidieť ani počuť. Najlepšie by bolo, keby ho dakto vyduril z lôžka.“

„To je ten pravý spôsob,“ povedala myš. „A kto je na durenie najlepší majster? Nik iný ako ty!“

„Pravdu máš, myška,“ odvetila blcha, „rada ti pomôžem!“

Odsckackala na lôžko a tak bodla kupca do chrbta, že sa hneď prevalil na druhý bok. Keď však aj naďalej spal, uštípla ho ešte mocnejšie. Kupec vyskočil, rozospatý si vzal so sebou prikrývku a išiel spať na kamennú lavicu pred domom.

Myš si spokojne poodnášala všetky dináre a ďakovala blche za pomoc.

Nuž tak, hľa, môže slabý osožiť silnejšiemu.

Z rozprávok Tisíc a jedna noc
prerozprávala HANA FERKOVÁ

V zajatí smaragdového oblaku

Odovzdať odkaz!

W-1 sa neozýval. Nebyť vedomia, že výstrelom z ukoristeného prístroja by sme mohli otvoriť vchod, cítili by sme sa v stredovej pologuli ako v ešte tesnejšom väzení.

„Pre nich čas nič neznamená. Zato nám začne skrúcať žalúdky,“ pripomenul Marcel. Osvald chvíľku uvažoval.

„Prvý predpoklad ich reakcie nám nevyšiel. Skúsime, či vyjde druhý.“ Na ihlane nastavil kód pre spojenie s robotom W-6.

„Predstavte si, on letí!“ zvolala Dara. K stredovej pologuli sa približoval starý známy automat — pomocník. Ako figurína sa vznášal nad plazmou.

Zo šesťdesiatmetrovej výšky sme pozorovali, ako stojí pred vchodom a pripomína svojich umelých spoločníkov vo vnútri. Poslúži ešte raz, práve v rozhodujúcej chvíli?

„Teraz by mal oznámiť prekážku splnenia úlohy,“ nahlas premýšľal Osvald. Zavčas sa zarazil, aby som podobne nepokračoval: „A dožijeme sa ďalšieho nemilého sklamania.“ Čoraz jasnejšie som chápal beznádejnosť nášho położenia. Ale sme ľudia! A ľudia — skutoční ľudia! — sa ľahko nepoddávajú.

Telom mi šklblo, akoby ním prešiel elektrický prúd. Hlas W-1 sa

rozliehal po celej obrovskej stavbe. „Umožnite W-6 vykonať jeho program!“

Ešte aj Marcel si oblizol suché pery. S úzkosťou som pozrel na Osvalda. Počítal s touto možnosťou, teda... Odpovedal tak pokojne, až som mal dojem, že stojí zoči-voči nášmu únoscovi: „Splňte naše podmienky! Premiestnite nás na Zem bez ožarovania W-lúčmi! Všetko oznámime ľuďom. Určite vám pomôžu preniesť vysokointeligentný život na OMNIM.“

„Môj program vylučuje takú možnosť,“ zaznel oznam W-1. „Vaše terajšie konanie je nesprávne. Pokiaľ neumožníte W-6 vykonávať jeho program, nastane najvyššia entropia.“ Hlas zmĺkol. Dara sa spýta-vo pozrela na Marcela; v tomto mu viac dôverovala ako dospelému pilotovi.

„Entropia je miera neusporiadanosti,“ vysvetľoval Marcel. „Myslím tým asi totálny krach... Sem sa nemôžu dostať, iba ak by rozbili celú stavbu. Pravdaže, postaviť ju nedokážu... S ich výletmi na Zem

by bol koniec. Tak si to vymyslel, Osvald, však?“ Víťazoslávne sa uškrnul, akoby dodával: Vedel som to od začiatku.

„Záleží na vás, ako sa rozhodnete,“ ticho povedal Osvald.

„Roboti nám zaručujú život aj zdravie,“ sucho poznamenala Marianna. „Musíme urobiť všetko, aby sa deti vrátili...“

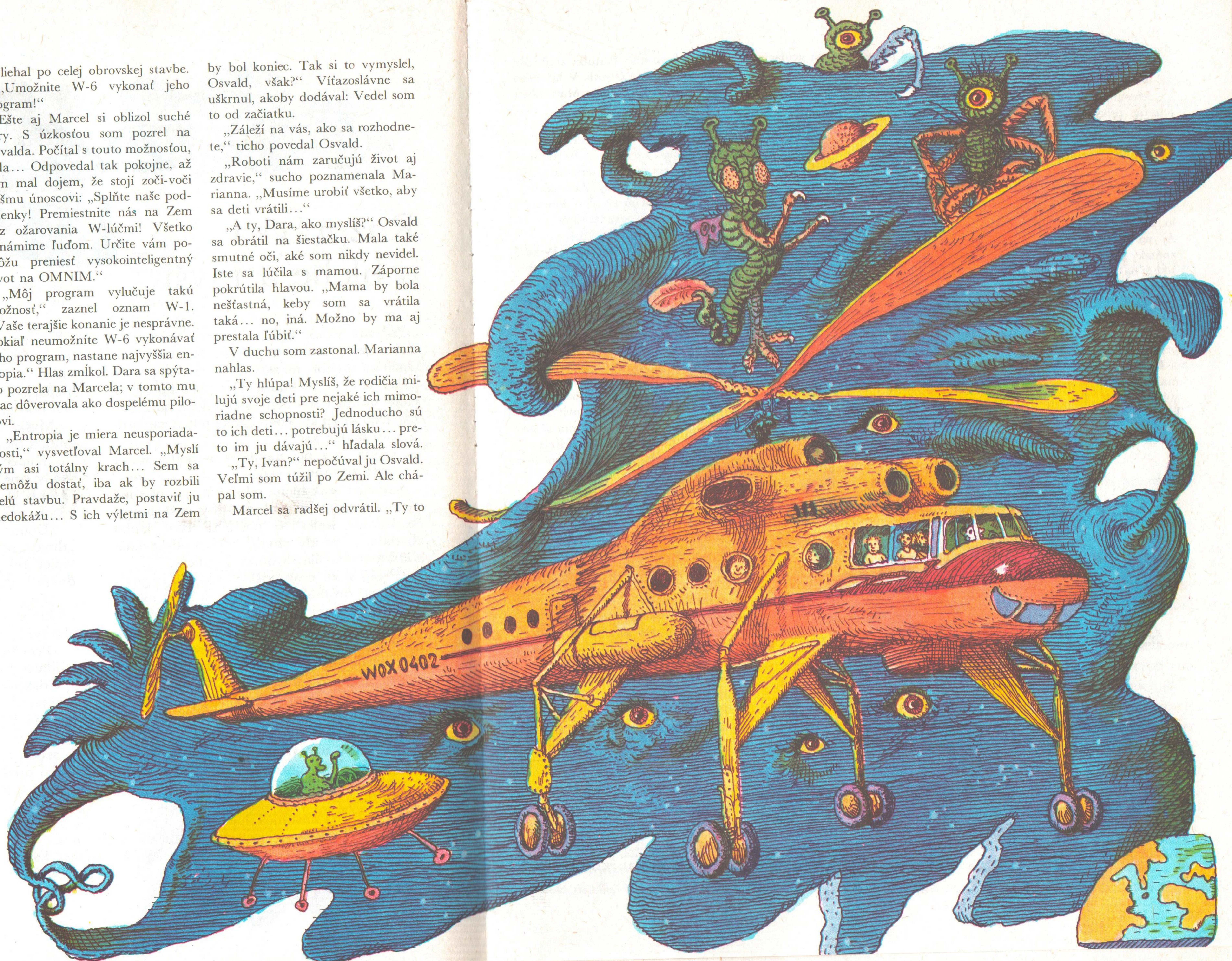
„A ty, Dara, ako myslíš?“ Osvald sa obrátil na šiestačku. Mala také smutné oči, aké som nikdy nevidel. Iste sa lúčila s mamou. Záporne pokrútila hlavou. „Mama by bola nešťastná, keby som sa vrátila taká... no, iná. Možno by ma aj prestala ľúbiť.“

V duchu som zastonal. Marianna nahlas.

„Ty hlúpa! Myslíš, že rodičia milujú svoje deti pre nejaké ich mimoriadne schopnosti? Jednoducho sú to ich deti... potrebujú lásku... preto im ju dávajú...“ hľadala slová.

„Ty, Ivan?“ nepočúval ju Osvald. Veľmi som túžil po Zemi. Ale chápal som.

Marcel sa radšej odvrátil. „Ty to

najlepšie vysvetlíš, Osvald. Mne je to síce jasné, ale neviem si to preložiť do normálnej reči.“

„Musíme tu zostať, Marianna,“ smutne prikývol Osvald. „Musíme im zabrániť, aby sem premiestňovali ďalších nešťastníkov... možno naše deti... priateľov... Ludí!“

Mäkké ružové svetlo v satelite slablo, silueta W-6 pod nami sa strácala v šere. V ušiach mi zaliehalo. Zmocnil sa ma čudný nepokoj. Aj na ostatných som spozoroval známky rýchlo rastúcej únavy. Sadli sme si na schody. Osvald zostal stáť, s prístrojom v ruke pozoroval vstupnú plošinu. Možno neodolá, namieri ústie hlavne na vchod, nechá zelenú plazmu rozplynúť sa, možno sa predsa len vrátíme...

Náhle sa obrátil. Svaly na lícach mal napnuté, na sluchách mu vystúpili hrubé žily. Takto vyzeral krátko pred „haváriou“ vrtuľníka.

vstala a pokúšala sa ju uchláchiť. Zatackala sa.

Začul som monotónny Marcelov šepot.

„Už nás ožarujú... Zabudneme... Takže nevyšlo to... Ale niekto sa musí vrátiť a odovzdať odkaz... Varovať doma, čo sa stalo na OMNIME... A pritom mali takú skvelú techniku!“ Siahol po prístroji pri nohách meravého Osvalda. „Ešte je riešenie... Osvald ho nepoznal...“ Zacielil na vchod hlboko pred sebou. Svištiaci zvuk som nepočul, no zreteľne som videl, ako sa plazma na stenách rozplýva. Stačil som ešte zazrieť, ako obracia hlavu na mňa.

V kabíne sa rozjasnilo. Marcel vyzrel von oblôčikom.

„Zasa sa rozplýva. Zaujímavé... ako včera ráno...“

Včera ráno? Iba som pootvoril

Pristávali sme, škatuľky stavenísk pod nami sa zväčšovali. V hlave mi víril kolotoč. Drgol som Marcela na vedľajšom sedadle.

„Neruš! Dostal som nápad... Prekonávať vzdialenosti premiestňovaním cez štvrtý rozmer. Budem sa s tým zapodievať, až vyštudujem. Pánafera! Len ako vyvinúť dostatočnú rýchlosť hmoty?“

„Ditiónmí?“ povedal som.

„Čím? Fantaziruješ?“

„Výstrelom“ ma zachránil. W-lúče neprenikli cez plazmu, neožiarili ma natoľko... Ale sám nič nevie! Zdá sa však, že ani nič nestratili!

„Zbytočne si sa strachovala, vydržala si,“ usmievala sa Marianna na Daru. Tá najskôr zabudla — na strach pred letom. Tvárila sa ako letec.

Na letisku som začul, ako nejaký mechanik hovorí Osvaldovi: „Máš hneď prísť na vežu a priniesť so sebou záznamy! Mali ste pristáť už pred hodinou. Vyslali záchranné lietadlá...“

Ani ma to veľmi nevzrušilo. Pozeral som na ľudí okolo seba. Na ľudí! Marianna sa rozhorčovala.

„Redakcia vás vôbec nepozvala. A v akadémii vied o vás vôbec nevedia. Naozaj nevkusný žart!“

Marcel nepočúval, pozorne si ma prezeral, akoby sa na niečo rozpaľoval. „Povedal si ‚ditióny‘, Ivan? Marí sa mi, že som to už niekde počul.“

„Raz ti to pripomeniem,“ uškrnul som sa. Nech si myslí, že moje „duševné pochody“ sú tiež pekne zložité! A potom som sa rozhodol. Hoci sme náhodou celkom v poriadku, treba všetko oznámiť. Aby tu, na Zemi, vedeli! Či už uveria, alebo nie.

(Koniec)

Napísal JOZEF REPKO
ILUSTROVAL PETER KLÚČIK

Dievča z lagúny

DANA PODRACKÁ

Každý deň prišla Katja so svojou bielou kozičkou k lagúne. Lagúna bola ďaleko od osady, ale raz tam kozičke zachutili lístky z morušových kríkov a odvtedy bola tichá zátoka ich druhým domovom.

Už po ceste k zátokke sa Katja s kozičkou naháňali po pobreží, pričom Katja rozradostene zahrabávala do jamôk z kozičkiných nôh biele mušle.

„Hľbiš jamky mojim mušliam. Pozasýpam ich, hop-hop, hop-hop a možno z nich vyrastú perly. Páči sa ti to? Mne áno.“

Keď sa Katja pohrala s kozičkou, prihovarila sa moru.

„Dobré ráno, more. Už si vstalo? Už si sa pohralo so zvončekmi medúz, poštekli si vodné vážky, vyobjímalo si ostrovy?“

More mlčalo.

„Dneska si akési nahnevané,“ vraví Katja ďalej. „Zase si sa dvíhalo k mesiačiku a tvoje vodné ruky sa ho nemohli dotknúť? Alebo tá rozhnevali búrky?“

More mlčalo ďalej.

„Tak ľudia? Prišli na slnečnú pláž a neuctili si ňu?“

More na chvíľu upokojilo svoje vlny, akoby súhlasilo.

„Ach, tak predsa oni! Netráp sa. Odídu, ale ja budem s tebou stále.“

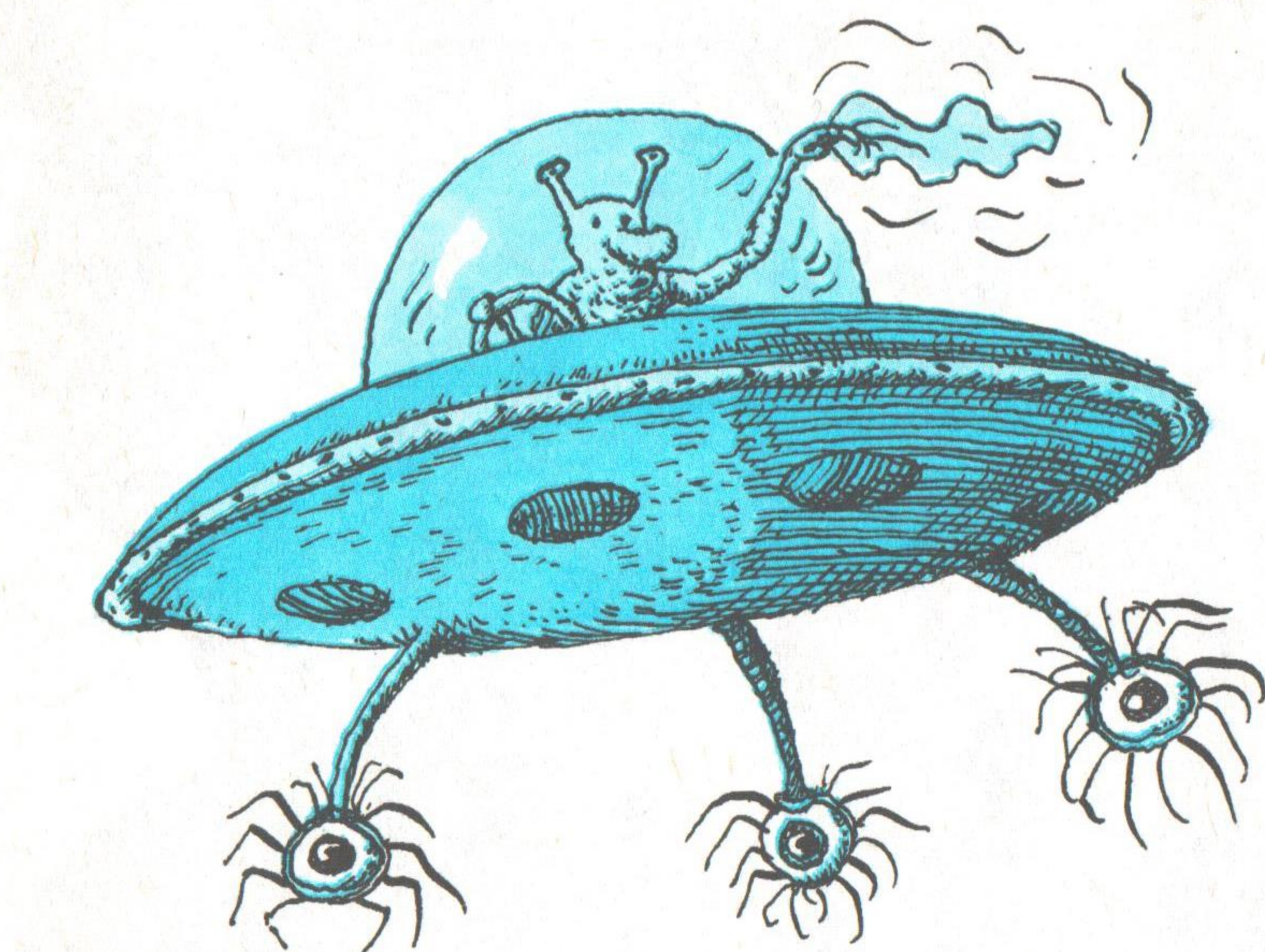
Katja nato vošla do vody a oboma rukami pohladkala vlny.

Malé sardinky jej bozkávali nohy a ona ich krmila gulôčkami z ryže.

Katja bola zvedavá, akí to ľudia prišli na slnečnú pláž. Vybrala sa tam a z diaľky pozorovala krásnych chlapcov a dievčatá z ďalekého mesta.

Sedeli v prútených kreslách za mramorovými stolíkmi, jedli fašírky z morských rias a planktónový puding, striekala na nich elektrická ryba a v piesku sa povalovali umelé hviezdice. Potom hrmotne vstávali od stolov, púšťali tranzistory, pudrovali si telá a obliekali sa do gumených šiat s potápačskými trubicami, žabími nohami kopali do vln a strácali sa pod hladinou.

Už na druhé ráno Katja na všetko zabudla, a keď rozradostená dobehla s kozičkou do lagúny, schovala sa za jej chrbtom, vystrčila k moru svoje rybie hračky a povedala:

Prístroj, pripomínajúci bubienkový revolver s dlhou hlavňou, mu vyklzol z prstov. Pohyboval rukami, akoby zápasil s radiacou pákou vrtuľníka. Dara vzlykala. Marianna

ústa. Okolo vrtuľníka krúžili tri lietadlá.

„Pravdaže sme v poriadku,“ rozprával Osvald do mikrofónu pred ústami. „Čo sa tam s vami robí?“

„Dobré ráno, more. Už si vstalo?“

Vtedy sa z mora vynoril chlapec v gumenom obleku. Trblietala sa na ňom strieborná voda, tvár mal skrytú za okrúhlym sklom a cez potápačskú trubicu prehovoril:

„Daj mi to rybie divadlo. Keď ho ukážem kamarátom, pobavia sa.“

Katja si namyslela, že jej toho chlapca poslalo samo more, nuž sa naňho dívala ako na morského rytiera.

„Nech sa páči,“ povedala a podala mu rybie bábiky.

Chlapec strčil bábiky do gumeného vreca a ustupoval do mora.

„Vrátiš sa?“ volala za ním Katja. Ale nezačula ani čakaj, ani príď, ani ďakujem, ani prosím, iba zopár zlovestných bublín zabubľalo nad ponorenou hlavou.

Od toho dňa Katja čakala na morského rytiera a srdce jej stískalo, akoby v ňom mala stlačený rybí mechúrik. Sedela na brehu a pýtala sa mora:

„Príde?“

„Cha-cha, cha-cha,“ zasmiali sa čajky.

„More, odpovedz.“

Ale more mlčalo.

Prešiel rok, ale Katja nezabudla na morského rytiera. Stále naňho čakala a privolávala si ho do snov. Až jedného dňa sa ho naozaj dočkala.

Vtedy prišli na pláž chlapci a dievčatá z ďalekého mesta. Bol medzi nimi aj morský rytier. Vedľa neho kráčalo štíhle dievča, malo našpúlené ústa a velikánske oči s olivami. Obaja sa usmievali, stúpali po mušliach v piesku, pili z gumených fliaš štavu a potom ich hádzali do mora.

Ešte v ten deň vplávalo dievča s morským rytierom do lagúny.

„Tu sa nebudeme nudiť,“ povedalo dievča s olivovými očami.

„Všetko je nudné. A more najväčšmi,“ odvetil morský rytier. „Vieš čo? Zostaňme tu! Všetci nás budú hľadať a budú sa o nás báť! To bude zaujímavé.“

„To je nápad! Zostaneme,“ vykričlo dievča.

Pretože Katja ešte nepočula slovo nuda, pomyslela si:

„Ako sa vedia krásne rozprávať. Ja, Katja, čo by som mohla povedať? Že more je veľké ako nebo... a že sa s ním môžem rozprávať ako s človekom... a že ho mám rada.“

Katja prichystala zopár rýb, nadojila kozieho mlieka do mušlí, a kým sa rytier s dievčaťom fotografovali, položila im na breh svoje dary. Keď vybehli z vody, s chuťou sa najedli, ale nepovedali ani čakaj, ani príď, ani ďakujem, ani prosím.

Na druhý deň sa lagúna rozvrčala motorovými člnmi, povyskakovali z nich dievčatá a chlapci z pláže a kričali:

„Konečne sme vás našli! Už sme sa bez vás začínali nudiť! Nasadaáť!“

O pár minút sa zátoka utíšila. Zdobili ju iba vlhké stopy v piesku.

„Aké je to krásne,“ vravela si Katja. „Prišli, pretože sa potrebujú. Majú sa radi.“

Potom vošla do vody, nakrmila ryby a povedala:

„More, máš ma rado?“

A more prehovorilo:

„Veľká je tvoja láska, Katja, hlboká ako more. Iba ja ťa môžem ľúbiť.“

Katja sa usmiala a vošla do vln. Za ňou vošla kozička, potom si more vzalo Katjine hračky a vyhladilo nežné stopy v piesku. V tej chvíli mesiac postál na večernom nebi.

Vlastnými rukami

JÁN ŠTIAVNICKÝ

Milanovi sa v poslednom čase lepila na päty smola. Najprv sa mu podarilo rozbiť susedovcom okno. Keby obyčajné, ešte by to jeho vrečko bolo znieslo bez väčšej ujmy. Ibaže to okno bolo veľké ako dvere. Milan ho musel na vozíku odviezť do sklenárstva, dať zaskliť, a pretože to urobili v komunáli na počkanie, zaplatil aj prirážku za rýchlu opravu. Z úspor, ktoré mal odložené na elektronickú hru, bola preč takmer polovica.

Ešte nedoznala aféra s oknom, a už tu bola nová katastrofa. Keď sa ponáhlal na tréning, zrazil na bicykli ostrú zákrutu, dostal šmyk, narazil do kameňa na krajnici a dokrivil pedál. Otec pozrel na bicykel a ako vždy riekol to svoje: „Kto čo pokazí, nech dá aj opraviť. A za vlastné, kamarát, aby si inokedy vedel, že sa nemáš hnať po ceste ozlomkrky.“

Milan si najprv myslel, že bicykel nechá nejaký čas v garáži, no na tretí deň smutne vyťahoval ďalšie peniaze na kúpu pedálu.

„Som hotový,“ priznal sa Ivanovi, keď sa spolu vracali zo školy. „Zostalo mi už len pár korún.“

„A narodeniny nemáš?“ opýtal sa kamarát. „U nás vtedy každý siahne do vrečka a dá mi nejakú korunu. Najviac starý

otec, ktorý tvrdí, že chlap bez peňazí je ako bez nohavíc.“

„Až o pol roka,“ vzdychol si Milan. „Dovtedy elektronickú hru vypredajú.“

„Čo keby si začal športkovať?“ dostal Ivan nápad.

„No,“ povedal Milan neurčito, „skúsiť môžem.“

Celé popoludnie sedeli potom nad tiketmi a krížikmi vyznačovali malé obdĺžničky s číslami. Aké len vymysleli kombinácie! V jednom stĺpci dátumy narodenín celej rodiny, v druhom čísla, ktoré Milan vytiahol z čiapky, v treťom zase tie, ktoré ťahal Ivan, a v štvrtom dokonca známky zo žiackej knižky a ich násobky.

„Naisto vyhráš,“ prorokoval Ivan. „Také kombinácie nemá nikto.“

„Ak vyhrám prvú cenu, dám ti na motorku a ja si kúpim auto.“

Večer, keď si Milan ľahol do postele, stačilo, aby zatvoril oči, a už sa rútil v novom-novučičkom aute. Najprv to bola obyčajná embéčka, ale ako utekali dni a blížila sa nedeľa, menil značky, až sa dostal k športáku, v ktorom všetkých motoristov hravo predbiehal. Keď dorazil do cieľa, zo všetkých strán mu podávali elektronické hry. A aké! Oveľa krajšie a zložitejšie, ako má Róbert, ktorého otec pracuje ako montér v zahraničí a odkiaľ mu nosí hotovú parádu.

V nedeľu Milan trikrát prekontroloval čísla a bolo mu na zaplakanie. Nechtyl ani len poslednú cenu.

„Mám nápad,“ vraví mu na druhý deň Ivan. „V novinách som čítal, že vykupujú slimáky.“

„A vieš, kde sú?“

„Všade, kde je nejaká zelenina a tráva,“ vysvetľoval Ivan. „Ale najviac ich asi bude na medziach pod lesom.“

„A pôjdeš so mnou?“

„Pôjdem.“

Vyrazili v sobotu ráno. Zo začiatku sa im nedarilo, ale po-

tom natrafili na lúčku, kde bol jeden slimák pri druhom. V košíku ich pribúdalo jedna radosť.

„Teraz s nimi pôjdeme do výkupného strediska,“ rozhodol Ivan, keď bol košík plný.

Lenže stredisko v sobotu popoludní nepracovalo.

„To nič, len keď máme slimáky,“ utešoval sa Milan. „Zoberiem ich domov a v pondelok po vyučovaní ich odnesiem do výkupného strediska.“

„Lenže dovtedy ich musíš chovať,“ poznamenal Ivan. „Dajakou trávou.“

„Neboj sa.“

Milan priniesol slimáky nenápadne domov, presypal ich z košíka do troch škatúl od topánok, do každej dal za hrst štavnatých listov a vsunul ich pod skriňu na chodbe.

Celý večer sa potom musel venovať tete Agáte, ktorá k nim prišla na návštevu. Pretože kedy si bola učiteľkou spevu, musel jej zaspievať ľudovú pieseň, ktorú sa učili v škole. Teta Agáta ho stále opravovala, vracala a zalamujúc rukami vykladala: „Prečo len

viac nespievaš? Hlas máš dobrý, ale je neškolený.“

Ráno sa Milan zobudil na hrozný výkrik.

„Pomóóóc!“ kričala teta Agáta. „Čosi po mne lezie. Studenééé...!“

„Juj!“ zvyškla vzápätí mama.

„Anciáša jeho!“ zrukol otec. „Čo je to? Kde sa pozriem, samý slimák.“

Milan vyskočil z postele a vybehol na chodbu. Slimáky liezli po zemi, po stenách, po skriňu, niektoré sa pustili k dverám, akoby mienili opustiť byt. Medzi nimi poskakovala teta Agáta a hľadala stratené okuliare.

Mama stála na stoličke a volala o pomoc.

„Kto to sem dovliekol,“ pozrel otec prísne na Milana. „Ty?!“

„Chcel som si...“

„Mlč a pozbieraj to! Potom sa porátame!“

Pokojný bol iba dedko. Pomohol Milanovi pozbierať slimáky a zároveň sa ho vypytoval, prečo ich priniesol domov. Keď už všetky boli naspäť v škatuliach, usmial sa a povedal:

„Nič to... Aj také veci sa stanú. Najdôležitejšie je, že si si chcel zarobiť na elektronickú hru vlastnými rukami.“

V pondelok potom spolu s Milanom a Ivanom odniesol slimáky do výkupného strediska. A aby chlapci nemuseli s kúpou elektronickej hry čakať, dal im zo svojho dôchodku malú zálohu.

Ako sa krásne báť

VILIAM MARČOK

Strašidelné strašidlá

V paneláku je dosť zákutí,
kde sa dá báť-nebáť do chuti.
Aké strachy? Veď strašidlá
v skutočnosti sú strážidlá,
čo si vymýšľame sami,
aby sme neboli sami.

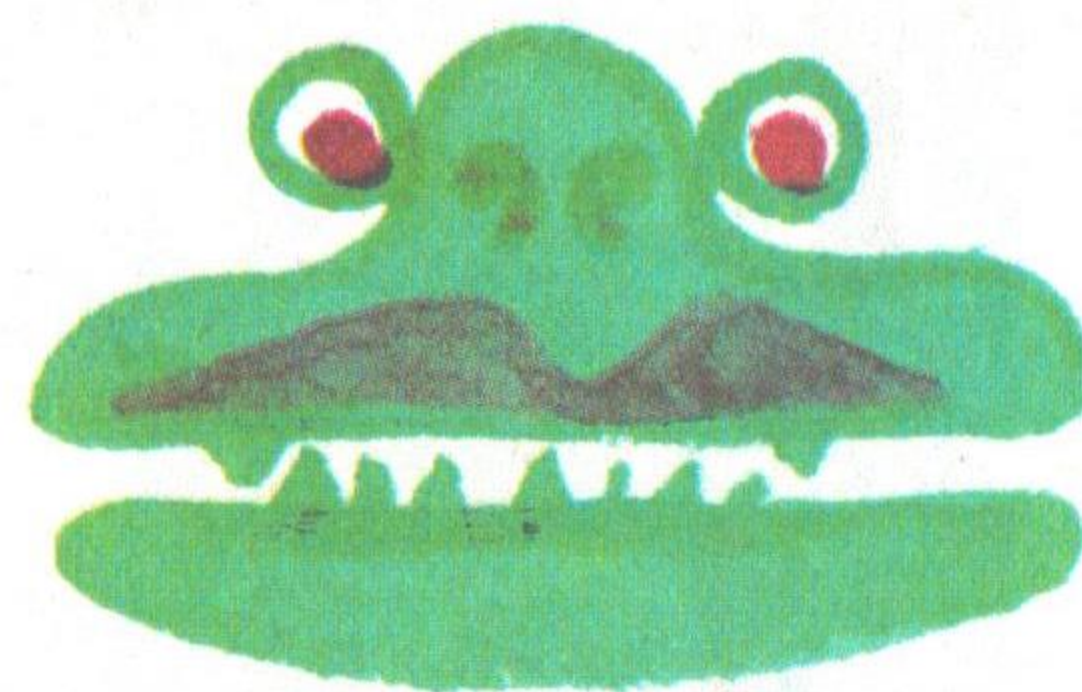
S kým si o nich pošuškáš?
Tato, ten už vie byť sám,
preňho sú to iba pletky.
Porozprávam o nich všetkým,
čo sa boja-neboja
strašne krásne ako ja.

Kútnici

V každom tmavom kúte
ako v dákej kutici
natlačené nepohnute
striechnu na mňa kútnici.

Chceli by sa — vážne! —
odviezť na výtahu.
Keď však svetlo zažnem,
od strachu sú v ťahu.

Komorník

V komore je komorník.
Hlad ho morí ohromný.
Najradšej si pokvári
v marhuľovom pohári.
Je to veľký kúzelník,
dokáže, čo nevie nik:
bez čarovných znamení
šunku na vzduch premení
a syr zasa na diery.
Mama očiam neverí
a stále sa strachuje,
že pre žrúta skrachuje.
Tato sa zas obáva,
čo škriatkova postava?
Tučný bude ako buk.

(Len mne je to dáko fuk.)

Striga

V pivnici, pšt, žije striga.
Zlých vraj na koleno strihá...

Poznáme. Rečičky. Iste!
Ja mám ruky — aha — čisté.

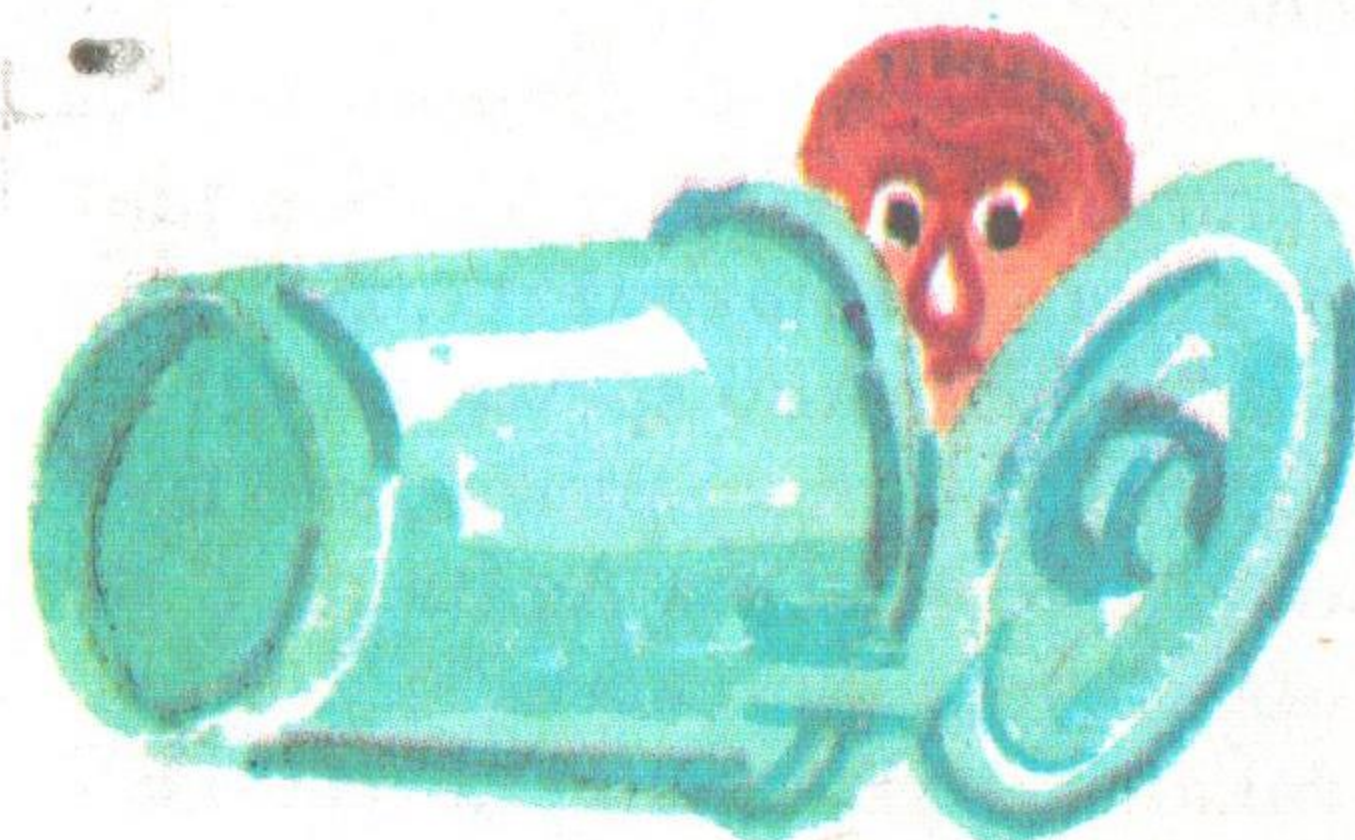
(Keď sa zjaví čierny kocúr,
zuby sa mi rozdrkocú...)

Popolníci

...a v každej popolnici
bývajú popolníci!

Keď idem popri, na pol uška
počúvam, čo si šušká
s Popolvárikom Popoluška.

Dávno nič počuť nebolo.
Ktože dnes chodí s popolom?
Nemajú dáko náladu.
Pomreli azda od hladu?

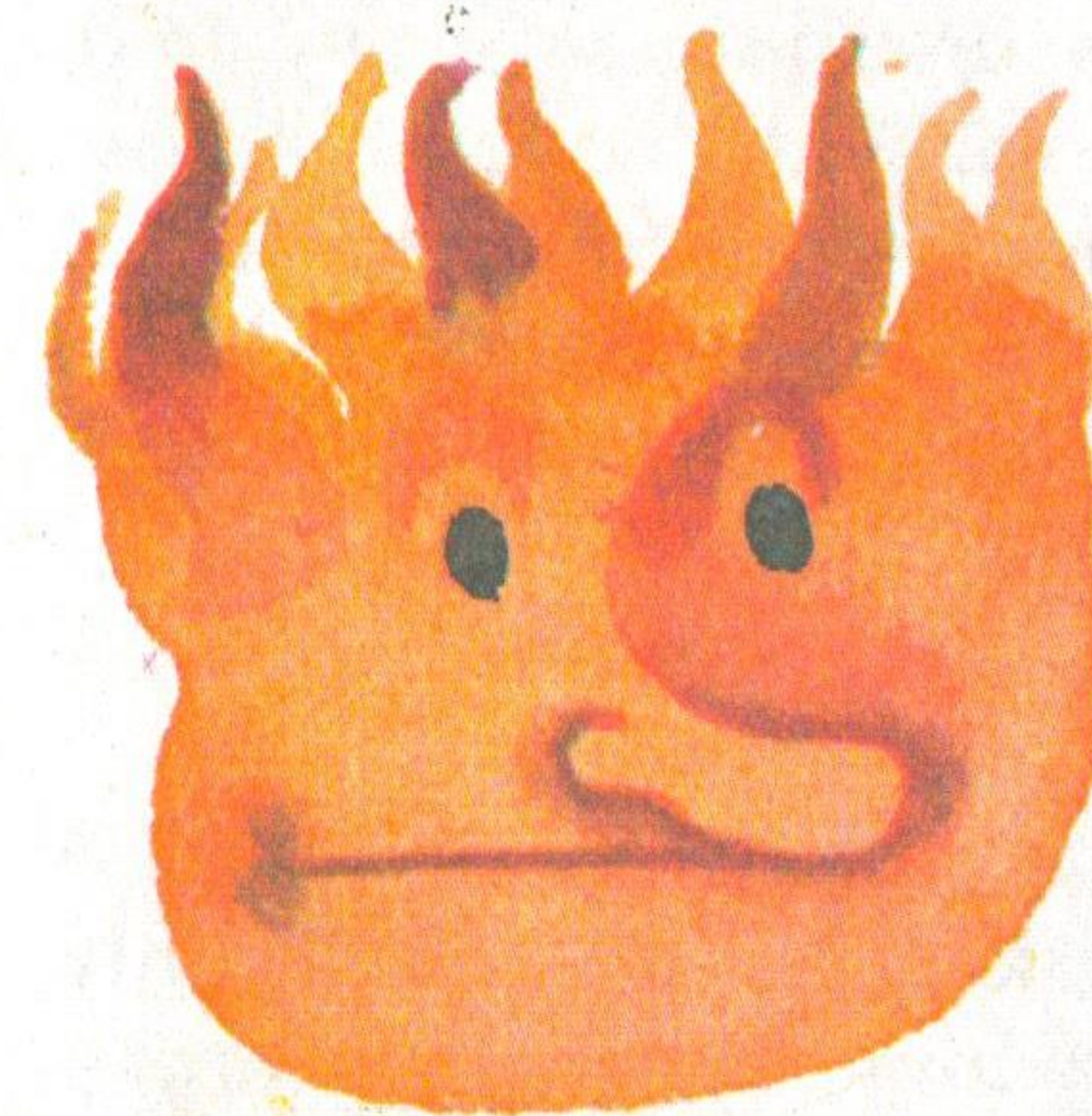
Kotolníci

Za vežiakom v kotolni
kotia sa tam odolní
ohňolíci
kotolníci.

Spia si v ohni. Keď chcú,
chruckajú koks miesto keksu,
vriacou vodou miesto čaju
si ho zapíjajú.

Chceli by sa dostať k ľuďom,
vytúkávajú s veľkou chuťou,
blúdia po ústrednom kúrení.
Prestanú, len keď sú zmorení.

Tí grobiani hrubí
trúbia na potrubí,
hučia ako vodopád,
nedajú nám nocou spať.

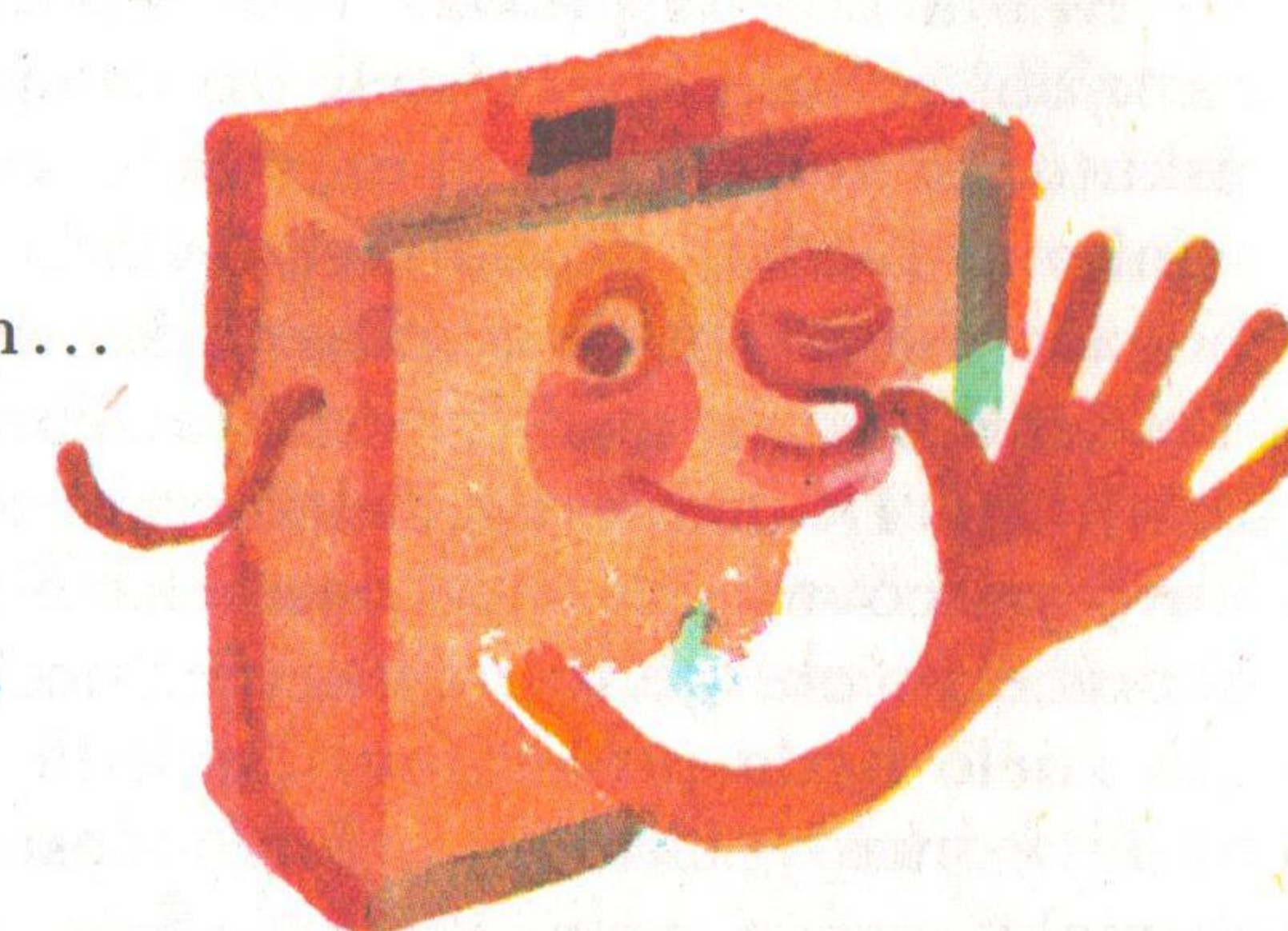

Eskimáci

Ako chceš, ver-never mi,
doma mám pól. Severný!
Že kde? Predsa v chladničke
mráz má panstvo maličké.
Všetko je tam ako v sne.
Tma je biela ako sneh.
Eskimáci, prisámvačku,
keď sa chcú hrať na chytačku,
musia si ti pred hraním
tváre mazať sadzami.

A vôbec,
ráno miesto písania
zapriahajú psy k saniam.
Potom celé doobedie
poľujú si na medvede.
Po obede — možnože —
vypravlia sa na mrože.
Zabijú ich celý vagón
a nechajú len tak, vtákom...

Moji tajní kamaráti
za to, že ich nevyzradím,
dávajú mi v pohároch
spústy eskím, polárok.
Tak sa neboj, nakukni!
Ponúknu ťa nanukmi.

Automatníci

V automatoch ako v hradoch
vyčíňajú miesto mátoch
lupiči plnení
v plechovom brnení

Chcel by si žuvačku?
Hneď máš vzduch vo vačku.
Korunu zhltnie tri razy,
ukáže dlhý nos
a jazyk vyplazí.

Automat z promenády
je zase bruchovravec.
Namiesto limonády
vydáva pravé
kručavé serenády.

A hrací automat
má zasa spavú nemoc.
Treba mu buchnúť dať,
inak len klipká nemo.

V telefónnej búde
tato našiel včera
ďalšieho takého,
čo korunky zdiera.

(Možno každý automat
chcel by takto auto mať...?)

Slovensko na prahu moderného veku

Trojtyždňový sen o budúcnosti

Československý štát privítali Česi a Slováci s veľkými nádejami. Jednoduchí pracujúci ľudia sa však čoskoro začali presviedčať, že síce získali národnú slobodu, ale nie spravodlivosť a lepší život. Výsledky ich zápasov a bojov využili boháči a zabezpečili si vládu v novom štáte. Robotníkov čakali ešte tri dlhé desaťročia naplnené ďalšími bojmi, kým si vo februári 1948 mohli povedať, že sú odteraz skutočnými pánmi svojej krajiny a môžu budovať svet podľa vlastných predstáv. Po celý čas si však uchovávali v pamäti svetlú spomienku na tri týždne na začiatku leta roku tisíc deväťsto devätnásteho, keď sa ich sen o budúcnosti aspoň nakrátko stal skutočnosťou.

Červená Budapešť

Bolo to práve v prvý jarný deň, 21. marca 1919, keď v uliciach maďarského hlavného mesta zaviali červené zástavy. Moc prevzali robotníci vedení zjednotenou sociálnodemokratickou a komunistickou stranou a vyhlásili prvý štát robotníkov a roľníkov v Maďarsku — Maďarskú republiku rád. Podľa vzoru ruských robotníkov chceli vo svojej vlasti uskutočniť revolúciu a skončiť s vykorisťovaním a biedou. Robotnícka vláda zobrala boháčom ich fabriky a veľkostatkársku pôdu. Továrne začali riadiť, viesť a kontrolovať robotníci. Dôsledne sa dodržiaval osemhodinový pracovný čas. Nik nesmel leňošiť a žiť z práce iných. „Kto nepracuje, nech neje!“ tak znelo heslo proletárov. Zaviedli sa spravodlivé mzdy. Muži a ženy dostávali za rovnakú prácu rovnaký plat. Štát sa staral

i o zdravie a vzdelávanie pracujúcich. Ošetrovanie u lekára i liečenie boli bezplatné. Deti mali povinnú školskú dochádzku do 14 rokov a vyučovanie bolo bezplatné. Otvorili sa robotnícke univerzity, ktoré mohli večer navštevovať robotníci.

Takéto opatrenia maďarských robotníkov sa rýchlo stali trňom v oku boháčov, ktorí vládli v okolitých krajinách. Báli sa, že by aj u nich mohli robotníci nasledovať maďarský príklad a oni by prišli o svoje fabriky, veľkostatky a pohodlný život. Preto sa zišli na poradu a spoločne sa rozhodli vypovedať vojnu štátu maďarských robotníkov a roľníkov. Medzi nimi bolo i Československo. Československí boháči mali aj ďalšie ciele. Hranice medzi novými štátmi v strednej Európe ešte neboli pevne určené a práve vtedy sa o nich rokovalo na veľkej mierovej konferencii v Paríži. Hranica medzi Maďarskom a Slovenskom sa hľadala ťažko. Nebolo tu hôr, ktoré by obe krajiny delili, a ľudia oboch národov oddávna žili premiešane. Českí podnikári a bankári poškulovali po bohatých zásobách uhlia, po baniach a továrňach pri meste Šalgótarján v dnešnom severovýchodnom Maďarsku. Uvažovali, že „zabijú dve muchy jednou ranou“: potlačia a zničia nebezpečnú revolúciu a „za odmenu“ si obsadia a pripoja k svojmu štátu bohaté územie. Takýto účet si však vystavili bez dvoch dôležitých položiek — bez robotníkov Československa a bez robotníkov Maďarska.

Českí a slovenskí boháči sa obávali, že iskra revolúcie preskočí aj do ich krajiny. Preto podnikali predovšetkým rúzne kroky, aby umlčali vlastné robotnícke hnutie, aby sociálnodemokratickej strane znemožnili podporiť boj maďarských bratov. Hneď 23. marca vyhlásili na Slovensku stanné právo. Stanné právo, alebo ako sa po starom hovorilo štatárium, znamenalo, že sa zrušila

väčšina ústavou zaručených demokratických práv a slobôd a platili zvláštne nariadenia a zákazy. Nesmeli sa konať demonštrácie, politické a iné zhromaždenia, ba ani menšie skupinky ľudí sa nesmeli stretnúť na ulici. Zaviedla sa prísna cenzúra novín a časopisov. Vojenské hliadky hliadkovali na uliciach a legitimovali každého, koho stretli po úradne stanovenej záverečnej hodine. Kto sa nemohol preukázať dokladmi a vysvetliť, čo robí na ulici, tomu hrozili vysoké peňažné pokuty a väzenie. Koho pristihli pri vražde, úmyselnom zabití, podpaľačstve alebo poškodzovaní železníc, telegrafu či telefónu, toho čakal bez riadneho súdneho pojednávania trest smrti. V ilavskej väznici zriadili takzvaný internačný tábor. Úradnými obežníkmi boli jednotliví župani poučení, že doň majú internovať, čiže bez akéhokoľvek zdôvodnenia a súdneho procesu zatknúť a poslať „všetkých vodcov komunistického a boľševického hnutia“. I z takejto úradnej formulácie vidieť, aký mal strach boháčov veľké oči! Komunistickú stranu Československa založili až o dva roky, ale už teraz videli policajné úrady v každom

Vojenská hliadka za stanného práva.

robotníckom vodcovi nebezpečného komunistu a boľševika. K funkcionárom sociálnodemokratickej strany do Ilavy čoskoro pribudli redaktori novín a časopisov, ktoré si trúfali priniesť pravdivé správy o situácii v Maďarsku. Ilavská väznica čoskoro nestačila a bolo treba otvoriť ďalší tábor v starej terezínskej pevnosti v Čechách.

Hranice prísne strážili a nikomu nevydávali cestovné pasy. Nijaké správy o novom svete, ktorý začali budovať maďarskí robotníci, nemali k nám preniknúť. Noviny patriace boháčom šíрили bohapusté výmysly o Maďarskej republike rád. Strašili krviprelieváním, terorom a násilnosťami. Českí a slovenskí robotníci sa nemali dozvedieť pravdu o mladom robotníckom štáte a meštiaci sa mali vyplašiť správami o údajných hrôzach a zločinoch robotníkov.

Revolučné Slovensko

Keď koncom apríla československé jednotky zaútočili na juh, zistili boháči, že podcenili hrdinstvo a odhodlanie maďarských robotníkov brániacich svoj štát. Maďarská Červená armáda nielenže zastavila postup československého vojska, ale 20. mája prešla do protiútok. Vyhnala útočníkov zo svojej krajiny a začiatkom júna vstúpila na územie Slovenska. Obsadila Lučenec, Rimavskú Sobotu, Levice, Šahy, Nové Zámky, Banskú Štiavnicu, Zvolen, Krupinu, Rožňavu, Košice, Prešov, ba prenikla i vysoko na sever k Bardejovu.

Na obsadenom území sa zavádzali podobné poriadky ako v revolučnom Maďarsku. Moci sa v dedinách a mestách ujímali direktoriá — revolučné rady robotníkov a roľníkov. Odoberali boháčom ich podniky, konfiškovali pôdu na veľkostatkoch. Starali sa o zásobovanie, služby, verejnú správu. Ľudia sa mohli na vlastné oči presvedčiť o lživosti správ šírených českými a slovenskými boháčmi.

Vláda Maďarskej republiky rád pod vedením komunistu Bélu Kuna si uvedomovala,

že vzťah maďarského a slovenského národa je veľmi citlivý a treba ho postaviť na iný základ ako v časoch maďarských veľkostatkárov a boháčov. Nechceli sa na Slovensku správať ako okupanti, len pomôcť slovenským robotníkom urobiť poriadok s ich vlastnými boháčmi a vykorisťovateľmi. Rozhodli sa preto zveriť moc na Slovensku do rúk slovenských robotníkov. V budapeštianskych Červených novinách, ktoré vydávali českí a slovenskí sociálni demokrati žijúci v Maďarsku, vyšla už 3. júna táto výzva: „Slovenskí robotníci, českí a slovenskí vojaci, oznámte všade, vo všetkých mestách a v celej Československej republike, že na jej území je vyhlásená diktatúra proletariátu. Vo všetkých mestách volte rady robotníkov, vojakov a námezdné pracujúcich ľudí vidieka, lebo Československá republika rád už nie je snom, ale stáva sa z moci proletariátu skutočnosťou.“

16. júna 1919 sa obrovský zástup ľudí zhromaždený na starobyľom prešovskom námestí stal svedkom historickej udalosti. Z balkóna budovy prešovského direktória vyhlásili Slovenskú republiku rád. Po prvý raz v dejinách bola na území Slovenska nastolená moc robotníkov a roľníkov, čiže — ako to nazývame cudzím slovom — diktatúra proletariátu. Na jej čele bol český sociálny demokrat Antonín Janoušek. Slovenskú republiku rád považovali jej tvorcovia i súčasníci za zárodok revolúcie v celom Československu. Verili, že všade v Európe povstanú robotníci, založia vlastné republiky rád alebo sovietske republiky a ponесú pochodeň proletárskej revolúcie do celého sveta.

V krajine budúcnosti

Revolučná vládna rada a jednotlivé direktoriá začali energicky uskutočňovať opatrenia a nariadenia, ktoré menili na skutočnosť sen robotníkov o šťastnej budúcnosti. I na Slovensku sa zaviedli všetky výdobytky maďarskej revolúcie. Zvláštnu pozornosť venovala vládna rada mladým robotníkom a učňom. Vydala dokonca zvláštne nariadenie, kde sa uzákonilo, že ich zamestnanie nesmie byť

Vyhlásenie Slovenskej republiky rád v Prešove.

dlhšie ako 8 hodín denne vrátane vyučovania, návšteva školy sa nesmie presunúť na večer alebo na nedeľu. Prísne sa zakazovalo bitie a telesné tresty. Kto sa ich voči učňovi dopustil, toho postavili pred revolučný súd.

7. júna vstúpilo do platnosti nariadenie, ktorému sa potešili deti — skončilo sa vyučovanie a začali sa prázdniny! Ale nemali to byť vytúžené dva roky prázdnin ako v románe Julesa Verna. Ľudoví komisári školstva a osvety Viktor Šuk a Edmund Krempaský chceli pre deti vytvoriť nové školy, kde sa dozvedia skutočnú pravdu o svete, najnovšie vedecké poznatky o prírode i spoločnosti. Na zostavenie osnov, vydanie nových učebníc a preškolenie učiteľov však potrebovali čas. Aby deti od 1. septembra mohli prísť do nových škôl, tak mali trochu dlhšie prázdniny. Ale aj dovtedy sa revolučná vláda o ne starala. Mohli sa hrať v parkoch a záhradách pri palácoch boháčov, ktoré im dala vláda otvoriť. Usporiadali pre nich slávnosti s kultúrnymi programami a rozdávaním darče-

kov. Vo veľkých mestách, kde už boli kiná, si zadarmo mohli pozrieť „utekajúce obrázky“ — prvé nemé filmy. Niekedy sa museli týchto zábav vzdať, lebo pomáhali rodičom pri sťahovaní. Direktoriá prideľovali opustené alebo priveľké byty boháčov chudobným mnohodetným rodinám.

V novinách, prejavoch i brožúrkach môžeme denne obdivovať smelé náčrty budúceho šťastného života. „Krčma nebude, ale zato škola a špitál — v každej dedine“ — písalo sa v jednej brožúre. Revolučná vládna rada prijala na svojom zasadnutí 26. júna uznesenie založiť osobitný úrad na preskúmanie pôdy a hôr, prírodného bohatstva krajiny. V čase, keď vyzývali každého bojaschopného muža vstúpiť do Červenej armády na obranu revolúcie, myslela robotnícka vláda ďaleko do budúcnosti — pripravovala projekt dôkladného geologického prieskumu Slovenska, aby sa využiteľovali jeho nerastné bohatstvá, „aby bolo dosť surovín pre výrobu a práca robotníkov uľahčená“.

Robotníkom sa nepodarilo udržať túto moc. Proti Maďarskej a Slovenskej republike rád stála presila boháčov v okolitých krajinách, ktorí sa jednotne proti nim vrhli. I sami robotníci sa nevyvarovali chýb — nezískali napríklad na svoju stranu všetkých roľníkov. Z chýb sa však možno tiež poučiť. To najdôležitejšie však robotníci dokázali. Dokázali, že vedia spravovať svoju krajinu sami, bez županov a notárov, bez žandárov a četníkov. Presvedčili seba i iných, že boháčov netreba na riadenie fabriek a tovární, že sami dokážu spravodlivejšie rozdeliť bohatstvo, ktoré sa v krajine vyrobilo ich vlastnými rukami.

Sen o budúcnosti sa na tri týždne stal skutočnosťou, pretože pracujúci ľudia na Slovensku ho nesnívali, ale bojovali za jeho uskutočnenie. To bol najdôležitejší odkaz Slovenskej republiky rád ďalším generáciám robotníkov, a preto sa dodnes k nej hrdo hlásime.

Píše dr. ALŽBETA SOPUŠKOVÁ
Katedra čs. dejín a archívniectva FFUK
ILUSTRUJE JOZEF CESNAK

Knižka, ktorá ťa poteší

Krdeľ vtáčať unáša medzi hviezdy chlapčeka. Zem, ktorú opúšťa, akoby za ním vzťahovala náruč. Cítíme silu, čo ho priťahuje, sleduje, nerada opúšťa... Obrázok je z knihy, ktorá má na obálke napísané: Antoine de Saint-Exupéry Malý princ. S autorovými kresbami.

Po dlhom zvažovaní vychádza v Mladých letách kniha napísaná ako rozprávka pre dospelých. Kto je jej autor? Aké poslanstvo chce odovzdať veľkým i malým poetickým, trochu smutným príbeh pilota a malého princa?

Rozpamätala som sa na iné knihy Saint-Exupéryho a začala som zhladúvať vo vlastnej knižnici i knižnici svojich známych. Malý princ akoby mi ukázal cestu planétami — majú názvy Exupéryho kníh: Pošta na juh, Nočný let, Vojnový pilot, Zem ľudí... Je to cesta len pre dospelého, pre teba som z nej priniesla príbeh ich tvorcu:

Antoine de Saint-Exupéry, francúzsky spisovateľ, sa narodil 29. júna 1900 v Lyone. Zlatovlasého chlapca deti prezývali slnečný kráľ. Detstvo naozaj prežil na hradoch a zámkoch. Možno už vtedy sa prebúdzala jeho túžba po diaľkach a lietaní, keď kamarátom predviedol vlastný vynález — bicyklové lietadlo. Po nevelmi úspešnom štúdiu architektúry sa rozhodol pre letectvo. Bolo v začiatkoch a patrilo odvážnym mužom. Saint-Exupéry sa vždy podoberal na najnáročnejšie úlohy. Nie z túžby po dobrodružstve, ale z túžby prospieť iným svojou odvahou a schopnosťami. Lietal ponad púšť vtedy ešte Francúzskom

porobeného Maroka s odbojnými maurskými kmeňmi, na linke Toulouse—Casablanca—Dakar, zabezpečoval poštové spojenie do Punta Arenas pásmom cyklónov nad Ohňovou zemou. Keď Francúzsko prežívalo najkrutejší útlak, prihlásil sa ako vojenský pilot na pomoc svojej vlasti. Mal už za sebou 6 500 letových hodín, priveľa rokov a lekári mali výhrady... Dôstojný život človeka mu bol nadovšetko. V boji oň hľadal zmysel vlastného života. 11. júla 1944, niekoľko dní pred oslobodením Francúzska, naposledy vzlietol proti najkrutejšiemu nepriateľovi ľudstva, fašizmu. Z prieskumného letu z Korziky nad južné Francúzsko sa nevrátil — miesto jeho smrti je neznáme.

Téma letectva je vo všetkých jeho knihách. Pilota, ktorý havaroval na púšti, nájdeme aj v Malom princovi. Opustený — bez vody, najopustenejší — bez ľudí, možno tento hrdina rozprávky pátral po spojení s cítiacimi bytosťami, až opustenosť ustúpila pred bytôstkou Malého princa. Jeho cesta po planétach je vlastne spoznávaním sveta ľudí i zeme ľudí. Dobrého i zlého na nej. Budeš to všetko objavovať pri čítaní. Prvý raz len v príbehu kráľa, márnivca, pijana, biznizmena, lampára či spisovateľa. Druhý raz v poslanstve príbehu o ruži, líške či malom žltom háďati. Pri návratoch k tejto knižke akoby zakaždým bol za tebou kúsok cesty z planéty na planétu — od detstva k pochopeniu sveta dospelých. Je v nej múdrosť, na ktorú treba dorasť. O tejto knižke akoby platili slová malého princa: „Púšť robí krásnou, že niekde skrýva studňu.“

Zahádam ti hádanku

JOZEF PAVLOVIČ

Kostená hádanka

*Rastie, rastie
biely strom,
rastie hore
koreňom.*

Čo je to?

Bolavá hádanka

*Snehobiela odedza,
v nej pán, ktorý dobiedza:
Otvor ústa,
povedz a!*

Kto je to?

Kurínová hádanka

*Má krídla,
nelieta,
deň čo deň
zaspieva.*

Čo je to?

Odpovede na hádanky júňového čísla čakáme do 15. júla 1986. Nezapudnite na korešpondenčnom lístku uviesť svoju presnú adresu a vek. Trom vyžrebovaným výhercom pošleme peknú knihu. Výhercov májového a júňového Slniečka uverejníme v XIX. roč. septembrového čísla.

Správne odpovede na hádanky z 8. čísla: pílka, okuliare, vajce.

Výhercami sú: Karolína Dienešová, Čečejevce; Luboš Pekar, Bernolákovo a Gabika Rečná, Malacky.

Zápisník Slniečka

Pekným listom s blahoželaním k Mesiacu knihy a k Medzinárodnému dňu detskej knihy prekvapili pracovníkov Mladých liet žiaci 4.A na ulici Dargovských hrdinov v Humennom. Pre radosť pripojili aj vlastnoručne vyrobených Čin-Činov. Milí štvrtáci, dúfame, že plagát s posolstvom k Medzinárodnému dňu detskej knihy k vám došiel v poriadku.

Medzinárodnému dňu detskej knihy (býva ním každoročne 2. apríl, keď sa narodil Hans Christian Andersen) bola venovaná beseda v bratislavskom Kultúrnom dome Ružinov, na ktorú medzi deti zavítala vedúca tlačovej redakcie Mladých liet Eva Hornišová.

V jeden predjarný deň prišla do Mladých liet usmiata spisovateľka Mária Ďuričková. Na prívětivý úsmev nie je skúpa ani inokedy, no tentoraz za ním tajila aj radosť z nemeckého vydania svojich kníh Dunajská kráľovná a Prešporský zvon. Preklad vyšiel v jednej knihe pod názvom Bratislavaer Sagen v berlínskom vydavateľstve Rüten und Loening. Kniha nemá obrázkové šaty Miroslava Cipára, ktoré poznáme my, ale zdobia ju ilustrácie nemeckej výtvarníčky Brigity Ullmannovej.

Teraz už berieš ako samozrejmosť, že knihy sú na čítanie. Starší doma ti však dosvedčia, že boli časy,

keď ti slúžili najmä ako stavebný materiál na domčeky, vláčky a ohrádky. Možno si z nich pamätáš aj obrázky a v uchu máš veršičky, ktoré ťa podľa nich učievala mama. Už tušíš, že ide o knižky, ktoré voláme lepoprelá? Ktovie, ako ich nazývajú v maďarčine, nemčine a lužickej srbčine — zvedavosť na znenie tohto ľubozvučného slova v iných jazykoch ma pochytila pri prezeraní zoznamu kníh, ktoré Mladé letá práve chystajú na export. Do Maďarska pôjde Zatuláné húsa Márie Rázusovej-Martákovej, do NDR Hodinky Maše Haľamovej (v nemčine aj v lužickej srbčine). Lužickosrbské deti v NDR si okrem toho môžu polistovať i v Detskom kalendári Boženy Trilecovej. Leporel však bude dosť aj v našich obchodoch — napríklad Hodinky národnej umelkyne Maše Haľamovej vyjdú už v 12. vydaní a podľa plánu ich má byť 53 000.

Každoročné dni pôvodnej prózy sa tentoraz uskutočnili od 12. do 17. mája v Prešovskom okrese. Okrem iných prispeli k ich náplni aj Mladé letá: tlačová redakcia pripravila 50 najnovších kníh na výstavu v Divadle Jonáša Záborského, spolu s Okresnou knižnicou zorganizovala besedu o novinkách vydavateľstva a zabezpečila stretnutie s pedagógmi a študentmi Filozofickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika o problémoch kníh pre deti a mládež.

Knižné tipy na prázdniny — 1) Antoine de Saint-Exupéry: Malý princ — svetoznáma vzácna kniha o pekných vzťahoch medzi ľuďmi. 2) Colette Nastová: Sandrin denník — ako sa Sandra stala „mamou“

svojej novej sestričky a dvoch väčších bratov. 3) Katherine Patersonová: Skvelá Gilly Hopkinsová — prečo si jedenásťročná Gilly musela hľadať nový domov. 4) Stratený robot — vedecko-fantastické poviedky anglických a amerických autorov. Sú to všetko knihy Klubu mladých čitateľov, takže ak ich nemáš objednané, skús šťastie v knižnici alebo v knihkupectve.

Prémii časopisu Zlatý máj za rok 1985 udelil Slovenský literárny fond PhDr. Bohuslavovi Kováčovi, CSc., za štúdiu „Čítanie ako experimentovanie s možnosťami šťastia, čiže o literárnej kultúre pubescentov“. Autor sa v štúdiu zamýšľal nad tým, čo a prečo radi čítajú dospievajúci chlapci a dievčatá.

Bábika

*Máme doma bábiku,
pre niekoho malú
a pre niekoho veľkú.
Takú máme bábiku.*

*Naša bábika, naša bábika
pre niekoho pekná
a pre niekoho škaredá.*

*Ach, tá naša bábika,
pre niekoho chudá
a pre niekoho široká.*

*Ach, tá naša bábika.
Pre deda je dobrá!*

Katarína Klanduchová,
Bratislava, 9 r.

zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expeditcia a dovoz tlačie, Gottwaldovo nám. 6. 813 81 Bratislava. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.

Slniečko

Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež.

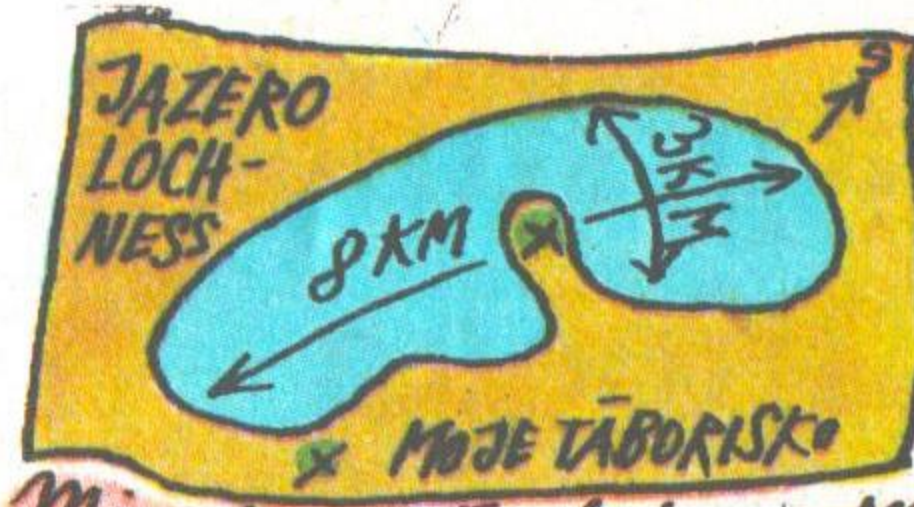
Adresa redakcie: 811 02 Bratislava, Suvorovova 3. Telefón 523 26. Šéfredaktor

dr. Juraj Klaučo, zást. šéfredaktora dr. Ondrej Sliacky, CSc., výtvarno-technický redaktor Ondrej Máriássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje Poštová novinová služba, objednávky prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do

Každé lebo sa dočítame v novinách a rôznych čudných veciach. FANTASTICKE! OH! NEUVERTEĽNÉ!

Rád ľuďom kvôľky a pohádky. Necham sa unášať fantáziou, vlakmi a lietadlami.

Mimule pravečným som bol v Škótsku.

Taboril som na brehu jazera. Ničo som prečítam z môjho denníka.

4. VII. Kipal, o paláči sa meda. Je to krásna... a hajom... a hajom... a hajom...

6. VII. Zbieram jahody a čučoriedky. Však je radlavené obrovskými TLAPAMI!

7. VII. Odložím guľas na kajda (pod smrekom) mi NIČO zjedlo. MUSIM TO VYPÁTRAŤ!

8. VII. V noci aké si čudo čapodalo a chachalo sa vo vode. Od prachu mi nedali vlasy, lebo som sa ostrihal do hola.

10. VII. Končne sviedi mesiac.

Nafukujem gumenú člu a vyplávam na jazero. A nič!

11. VII. Ďalšia noc na jazere. Rozhadzujem cukriky ako NAVNADU, aby som chytil ku ZAHADU...

Asi o 2 hod. (v noci) vo vlnách niečo prúderne kachka... OCH! JUJ! TO JE DOBRE!

VOLAM SA NESSIE SOM MLÁĎA BRONTOSAURA, KTORÉ ZABLÚDIL PRED 11.000 ROKMI DO TOHTO JAZERA...

...UŽ 11.000 ROKOV TRPÍM ZA TO, ŽE SOM DOSTAL PÄTORKU ZO ZEMEPISU.

V "STREDOEURÓPSKOM MORI," V SLOVENSKEJ ZÁTOKE. VIEŠ, KDE TO JE?

MOHOL BY SI MI TO UKÁZAŤ V ATLASE?

DAJ MI EŠTE CUKRIK...

...ATLAS NOSÍM VŽDY SO SEBOU, ALE...

Polušoval som ho a poradil: ZOSTAŇ TY RADŠEJ TU. BUDEM TI POSIELAŤ KAŽDÝ MESIAC TIE NAJLEPŠIE CUKRIKY Z FIGARA BRATISLAVA

Boli so krásne pravečným. Doučoval som Nessie zemepis a on mňa dejepis.

